

**Α.Τ.Ε.Ι ΠΕΙΡΑΙΑ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

**ΘΕΜΑ : Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΗΣΑΚΙ ΤΗΣ
ΛΙΜΝΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

**ΕΡΕΥΝΑ : ΡΑΚΚΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΡΑΚΚΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ - ΓΚΟΡΟΓΙΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΣΤΑΜΑΤΙΝΑ ΜΑΛΙΚΟΥΤΗ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2009**

Copyright: Α. Ρακκάς, Ι. Ρακκάς, Ι. Γκορόγιας, Σεπτέμβριος 2008 – Σεπτέμβριος 2009

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στα πλαίσια της εκπόνησης της παρούσας πτυχιακής εργασίας ασχοληθήκαμε με την αρχιτεκτονική φυσιογνωμία των οικισμών στο νησάκι της λίμνης των Ιωαννίνων. Στις σελίδες που ακολουθούνε δίνεται η ευκαιρία στον αναγνώστη να ανακαλύψει την αρχιτεκτονική κληρονομιά που μας κληροδότησαν οι σύγχρονοι μας πρόγονοι. Από τη πλευρά μας προσπαθήσαμε να καταγράψουμε τα κατασκευαστικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά των κτιρίων και των ελεύθερων χώρων του νησιού με κύριο στόχο την ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζονται στην επιβλέπουσα καθηγήτρια κ. Σταματίνα Μαλικούτη για την επίβλεψη και βοήθεια που μας παρείχε στο συγκεκριμένο αντικείμενο και για το κλίμα της συνεχούς συνεργασίας και επικοινωνίας κατά την διάρκεια διεξαγωγής της εργασίας μας.

Θερμές ευχαριστίες οφείλουμε επίσης στη Νομαρχία Ιωαννίνων για την ευγενική παραχώρηση των απαραίτητων πληροφοριών, των σχεδίων και του ανάλογου φωτογραφικού υλικού για την άρτια διεκπεραίωση του παρόντος έργου. Απώτερος στόχος της εργασίας είναι η έγκυρη ενημέρωση των σπουδαστών του Τ.Ε.Ι. ΠΕΙΡΑΙΑ για την αρχιτεκτονική κληρονομιά της χώρας μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΣΤΟΝ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΧΩΡΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	5
1.2 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	5
1.3 ΚΛΙΜΑ	5
1.4 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	6
1.4.1 ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	7
1.4.2 ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	8
1.4.3 ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ	8
1.4.4 ΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΣΤΟ ΑΠΟΓΕΙΟ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ	9
1.4.5 ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ	10
1.4.6 Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ	10
1.2.7 Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	12
1.5 ΛΙΜΝΗ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑ	14
1.6 ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	16

1.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τα Ιωάννινα πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού και επίκεντρο του ηπειρωτικού χώρου είναι χτισμένα στο κέντρο πεδινής λεκάνης, στις δυτικές όχθες μιας λίμνης. Το λεκανοπέδιο περιβάλλεται από επιβλητικούς ορεινούς όγκους. Απέναντι από την πόλη και κατά μήκος της λίμνης, από τα βορειοδυτικά προς τα νοτιοανατολικά, η οροσειρά Μιτσικέλι (1810 μ.) χωρίζει το λεκανοπέδιο από τα Ζαγοροχώρια. Η πόλη είναι χτισμένη στη δυτική όχθη της λίμνης Παμβώτιδας με ένα γραφικό νησί στη μέση. Απέναντι από το νησί από την πλευρά της πόλης εισχωρεί μέσα στη λίμνη μια βραχώδης χερσόνησος περιτειχισμένη, το Κάστρο. Γύρω από την πόλη υπάρχουν τέσσερα περάσματα εισόδου και εξόδου: το πέρασμα από τον αυχένα του Δρίσκου το πέρασμα ανέσα στην Ολίτσικα και το Ξεροβούνι προς Άρτα και Πρέβεζα το πέρασμα προς Ηγουμενίτσα ανάμεσα από τα βουνά των Κουρεντών, καθώς και το στενό άνοιγμα προς Καλπάκι, Βέλα, Κόνιτσα, Αλβανία.

1.2 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Ο πληθυσμός του Δήμου Ιωαννίνων (σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2001) ανέρχεται στους 75.550 κατοίκους – αριθμός πλασματικός αφού ο αστικός ιστός έχει ενωθεί με τους όμορους δήμους του λεκανοπεδίου και στην πραγματικότητα ο πληθυσμός φτάνει τους 111.160 κατοίκους.

1.3 ΚΛΙΜΑ

Το κλίμα είναι ηπειρωτικό, με ζεστά καλοκαίρια και κρύους χειμώνες. Αυτό όμως που πραγματικά το χαρακτηρίζει είναι μια είσοδος από το χειμώνα στο καλοκαίρι χωρίς το μεσοδιάστημα της άνοιξης. Το καλοκαίρι χαρακτηρίζεται από ζεστές μέρες και δροσερά βράδια. Ήπιο και μελαγχολικό το φθινόπωρο, ταιριάζει απόλυτα στο ύφος και το χαρακτήρα της πόλης.

1.4 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Κτισμένη στις όχθες της λίμνης Παμβώτιδας, η πόλη των Ιωαννίνων, και πρωτεύουσα της Ηπείρου, είναι μια γραφική πόλη, που συμπλέει με τον πολιτισμό και συνδυάζει μια μακραίωνη ιστορία αλλά και μια κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική δραστηριότητα και άνθηση. Αποτελεί πόλο έλξης και σημείο αναφοράς πολλών επισκεπτών.

“Στην αεροφωτογραφία προβάλλεται η πόλη των Ιωαννίνων (1945).”

Όχι τυχαία, φέρει την προσωνυμία «Πόλη των Γραμμάτων και των Τεχνών», αφού ανέδειξε μεγάλες μορφές και στα γράμματα και στις τέχνες, με πανελλήνια, και όχι μόνο, εμβέλεια. Η συμβολή τους, δε, στην αναγέννηση της χώρας μας ήταν τεράστια. Διεύρυναν τους πνευματικούς και πολιτιστικούς ορίζοντες, επέδρασαν καταλυτικά στη διαμόρφωση ιδεών και τάσεων και συντέλεσαν στην ανάπτυξη και εδραίωση του ελληνικού αλλά και πολλές φορές του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Τα παραδοσιακά κτίσματα, τα μουσεία, το Κάστρο, το υπαίθριο θέατρο Φρόντζου, μέσα στο αισθητικό

δάσος της πόλης και ένας μεγάλος αριθμός σημείων της πόλης, με έντονη ιστορική και πολιτιστική αξία αποτελούν εξαιρετα δείγματα της ηπειρωτικής αρχιτεκτονικής. Το νησάκι της λίμνης Παμβώτιδας, που μέχρι και σήμερα κατοικείται, φαινόμενο σπάνιο παγκοσμίως, είναι ολόκληρο ένα αξιοθέατο με τις εκκλησίες του και ό,τι απέμεινε από το σεράι του Αλή Πασά. Το Πανεπιστήμιο, από τα καλύτερα της Ευρώπης, τα Νοσοκομεία, το ναυταθλητικό κέντρο και μια πληθώρα άλλων κτηρίων που φιλοξενούν αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις όλο το χρόνο μαρτυρούν την εξέλιξη της πόλης στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας αλλά και την προσπάθειά της να καταστεί κοιτίδα ανάπτυξης και ζωντάνιας, συγκεράζοντας το παλιό με το νέο, το παραδοσιακό με το σύγχρονο.

1.4.1 ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Οι πρώτες ενδείξεις ανθρώπινης δραστηριότητας στην περιοχή των Ιωαννίνων εντοπίζονται από την Παλαιολιθική Εποχή (πριν 38.000 χρόνια). Αυτό έχει αποδειχθεί από τα λίθινα εργαλεία που βρέθηκαν στο σπήλαιο της Καστρίτσας. Η πόλη ιδρύθηκε τον 6ο αιώνα από τον Βυζαντινό Αυτοκράτορα Ιουστινιανό. Η ονομασία της πιθανότατα προέρχεται, επειδή ήταν υπό την προστασία του Αγίου Ιωάννη, την πρωτοχριστιανική περίοδο και συγκεκριμένα κατά το 510 μ.χ.. Η πόλη αναφέρεται για πρώτη φορά το 527 μ.χ. από τον ιστορικό Προκόπιο με την ονομασία Ευροία.

1.4.2 ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Ακολούθησε το διάστημα των σλαβικών επιδρομών στην ευρύτερη περιοχή κατά το τέλος του 6ου και στις αρχές του 7ου αι. μ.χ.. Στο διάστημα αυτό δεν διασώζονται στοιχεία για την τύχη της πόλης αν και θεωρείται πιθανή η κατάληψή της από τους επιδρομείς για ορισμένες δεκαετίες. Το 879 η πόλη αναφέρεται για πρώτη φορά με το σημερινό της όνομα και ήταν έδρα Επισκόπου. Η πόλη κατελήφθη επί τσάρου Σαμουήλ προσωρινά από τους Βουλγάρους. Το 1082 η πόλη κατελήφθη από τους Νορμανδούς, υπό τον Βοημούνδο του Τάραντα, που επιδιόρθωσε τα τείχη της πόλης για να απωθήσει αντεπίθεση του αυτοκράτορα Αλέξιου Κομνηνού. Τον 13ο αι. με την εγκαθίδρυση του Δεσποτάτου της Ηπείρου τα Ιωάννινα ήταν το δεύτερο σημαντικότερο αστικό κέντρο της Ηπείρου, μετά την Άρτα. Ο ιδρυτής του Δεσποτάτου Μιχαήλ Α΄ Κομνηνός Δούκας συνέβαλε στην εγκατάσταση στην πόλη επιφανών οικογενειών από την Κωνσταντινούπολη που είχαν φύγει λόγω της Άλωσης του 1204 από τους Σταυροφόρους. Μέχρι την κατάκτηση από τους Τούρκους το 1430, παρόλο που η πόλη περιήλθε υπό σερβικό και ιταλικό (οικογένεια Τόκκων) έλεγχο, γνώρισε σημαντική οικονομική και πνευματική άνθιση.

1.4.3 ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Το 1430 οι Οθωμανοί, υπό τον Σινάν Πασά με την είσοδό τους στην πόλη δεσμεύτηκαν με έγγραφη συμφωνία να γίνουν σεβαστά πολλά προνόμια των κατοίκων. Το 1611 ο Διονύσιος ο Φιλόσοφος (ή Σκυλόσοφος), Επίσκοπος Λάρισας ηγήθηκε εκτεταμένης εξέγερσης στην περιοχή. Η εξέγερση όμως καταπνίγηκε από τις οθωμανικές αρχές. Απόρροια του ξεσηκωμού αυτού ήταν και η κατάργηση των προνομίων. Την εποχή εκείνη εγκαταστάθηκαν οικογένειες Τούρκων και Εβραίων στο κάστρο της πόλης. Παρόλη την αναταραχή, η πόλη επανέκαμψε, οι Γιαννιώτες συνέχισαν τις εμπορικές και χειροτεχνικές τους δραστηριότητες. Οι εμπορικές σχέσεις με σημαντικά κέντρα της Ευρώπης (Βενετία και Λιβόρνο) ήταν έντονη, όπου έμποροι από τα Ιωάννινα ίδρυναν εμπορικούς και τραπεζικούς οίκους. Ταυτόχρονα, διατηρούσαν την επαφή τους με την πατρίδα και χρηματοδοτούσαν την κατασκευή εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Αυτοί οι έμποροι υπήρξαν και οι πιο σημαντικοί εθνικοί ευεργέτες. Η σημαντικότερη πνευματική και εκπαιδευτική δραστηριότητα την εποχή εκείνη ήταν απόρροια της οικονομικής ευημερίας που η πόλη γνώρισε. Κατά τον 17ο

και 18ο αιώνα ιδρύθηκαν πολλά σημαντικά σχολεία (Επιφανείου, Γκιούμα, Μαρουτσαία κ.α.) συνεχίζοντας την Βυζαντινή παράδοση και συμβάλλοντας αποφασιστικά στην αφύπνιση των υπόδουλων Ελλήνων. Τα Ιωάννινα αποτέλεσαν το σημαντικότερο κέντρο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού μαζί με την Κωνσταντινούπολη και τα κέντρα του απόδημου Ελληνισμού στην Βιέννη και στο Βουκουρέστι. Σημαντικοί φορείς των Νεοελληνικού Διαφωτισμού που γεννήθηκαν στην πόλη και δίδαξαν στις σχολές της υπήρξαν ο Αθανάσιος Ψαλίδας, ο Μπαλάνος Βασιλόπουλος, ο Κοσμάς Μπαλάνος και ο Νεόφυτος Δούκας.

1.4.4 ΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΣΤΟ ΑΠΟΓΕΙΟ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ

Το 1789 η πόλη έγινε έδρα της περιοχής (πασαλίκι) που ήλεγχε ο Αλή πασάς, μουσουλμάνος αλβανικής καταγωγής από το Τεπελένι, ο οποίος είχε υπό τον έλεγχό του όλη την περιοχή της βορειοδυτικής Ελλάδας, την Θεσσαλία, τμήμα της Εύβοιας και την Πελοπόννησο. Κατά το διάστημα αυτό η πόλη γνώρισε το απόγειο της ακμής της. Από τότε έχει μείνει γνωστή η έκφραση ότι τα Ιωάννινα είναι «πρώτα στα άρματα, στα γρόσια και στα γράμματα».

Το έτος που ξέσπασε η Επανάσταση (1821), ο Σουλτάνος στην Κωνσταντινούπολη, θορυβημένος από την συνεχώς αυξανόμενη επιρροή του Αλή πασά και από πληροφορίες για πιθανή απόσχιση του από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, διέταξε τον αποκεφαλισμό του για προδοσία ενάντια στην Υψηλή Πύλη. Δυο χρόνια αργότερα δολοφονήθηκε από αξιωματούχους του Σουλτάνου στο νησί της λίμνης των Ιωαννίνων όπου κατέφυγε για να αποφύγει την θανατική καταδίκη.

1.4.5 ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Το 1828 ιδρύεται η Ζωσιμαία Σχολή με χορηγία των αδελφών Ζωσιμά σε περίοδο δύσκολη για την πόλη. Τα Ιωάννινα δεν περιήλθαν εντός της επικράτειας του νεοσύστατου ελληνικού κράτους (1832). Το 1869 μεγάλο μέρος της πόλης καταστράφηκε από πυρκαγιά, όμως ανακατασκευάστηκε γρήγορα. Ειδικά, η αγορά κατασκευάστηκε με σχέδια του Γερμανού αρχιτέκτονα Χολτς, γενικό υπήρξε και το ενδιαφέρον των απόδημων Γιαννιωτών που συνέβαλλαν στην χρηματοδότηση για την ανέγερση πολλών ναών (Αγίου Νικολάου, Αγίας Μαρίνας κ.α.), σχολείων και άλλων κοινωφελών ιδρυμάτων. Στις 21 Φεβρουαρίου 1913, τα Ιωάννινα απελευθερώθηκαν κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους και ενσωματώθηκαν στο Ελληνικό Κράτος. Μετά την Μικρασιατική καταστροφή (1922) και την ανταλλαγή πληθυσμών, οι περισσότερες τούρκικες οικογένειες αποχώρησαν για την Τουρκία και ταυτόχρονα υποδέχτηκε αρκετούς πρόσφυγες. Το 1943, κατά την διάρκεια της κατοχής, σχεδόν το σύνολο της Εβραϊκής κοινότητας της πόλης (Ρωμανιώτες), εστάλησαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Πολωνία και την Γερμανία, από τους οποίους ελάχιστοι επέστρεψαν.

1.4.6 Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ

Η περίοδος του Μεσοπολέμου (1917-1940) ήταν για την πόλη των Ιωαννίνων μια εποχή δύσκολη. Με περίγραμμα την εθνική συμφορά του 1922 ανίσχυρα και αδύνατα τα Γιάννενα κάνουν τα πρώτα τους ελευθέρα βήματα. Η κάτοικοι της πόλης προσπαθούν να αποβάλουν την ανατολίτικη νωχέλεια και μακαριότητα με την οποία επί αιώνες έμαθε να ζει, και να μετατραπεί σε σύγχρονη πόλη του 20ου αιώνα. Αλλά οι συνθήκες είναι δυσχερείς. Η ηπειρωτική πρωτεύουσα χάνει, αργά αλλά σταθερά, τον πρωταγωνιστικό ρόλο που είχε πριν από την απελευθέρωση της. Το εμπόριό της φθίνει, η οικονομική της ευρωστία μειώνεται, οι βιοτεχνίες της παρακμάζουν και ο πληθυσμός της λιγοστεύει. Τα Γιάννενα μετατρέπονται σε ένα τυπικό επαρχιακό διοικητικό κέντρο που περιβάλετε από μια ενδοχώρα με ελάχιστες δυνατότητες. Οι κάτοικοι δεν κτίζουν πλέον μέγαλα και το κράτος έχει να αντιμετωπίσει κολοσσιαία προβλήματα που δεν του επιτρέπουν να συνδράμει τη μικρή πόλη στα βρεφικά βήματα της νέας της ζωής. Όμως γρήγορα τα Γιάννενα θα ξαναβρούν το δρόμο τους. Από το 1930 και μετά αρχίζουν να ανακάμπτουν. Είναι η εποχή που

δεσπόζει στην πόλη η χαρισματική προσωπικότητα του Μητροπολίτη Ιωαννίνων και μετέπειτα Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Σπυρίδωνος Βλάχου (1875-1956). Ο φωτισμένος ιεράρχης γίνεται ο σημαιοφόρος της αναγέννησης της πόλης. Όλα από αυτόν ξεκινούν και όλα σε αυτόν τελειώνουν. Στηριζόμενος κυρίως στα κληροδοτήματα των εθνικών ευεργετών γίνεται ο ηγέτης της προσπάθειας για τα νέα Γιάννενα. Επιστρατεύει τον, ώριμο πια, γνωστό μας αρχιτέκτονα Περικλή Μελίρρυτο και τον κάνει στενότερο συνεργάτη του. Η συνεργασία τους αυτή απέδωσε σημαντικούς καρπούς και η πόλη προικίστηκε με νέα, αξιόλογα κτίρια. Συγχρόνως μετακαλεί από την Αθήνα έναν από τους μεγαλύτερους έλληνες αρχιτέκτονες όλων των εποχών, τον Αριστοτέλη Ζάχο. Αποτέλεσμα της έλευσης στα Γιάννενα του μακεδόνα μηχανικού είναι μια σειρά από σπουδαία αρχιτεκτονήματα: Εθνική Τράπεζα, Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία, Μονή Βελλάς, κωδωνοστάσιο του Αρχιμανδρείου, στα οποία πρέπει να προστεθεί η οικία της οικογένειας Πάλλη, που δυστυχώς κατεδαφίστηκε. Παράλληλα ο ιδιωτικός τομέας ξεπερνά την κρίση του και σημαντικά οικοδομήματα (ξενοδοχεία κυρίως) κτίζονται στο κέντρο των Ιωαννίνων, ενώ σε ολόκληρη την πόλη εμφανίζονται καινούρια κτίρια κατοικιών, που ξεφεύγουν εντελώς από τον παραδοσιακό ρυθμό και απομακρύνονται σαφέστατα από το νεοκλασικισμό.

“Η Ζωσιμαία Παιδαγωγική Σχολή όπως σώζεται σήμερα.”

Δυο σημαντικά στοιχεία βοήθησαν την περίοδο αυτή την ανοικοδόμηση της πόλης. Το ένα είναι η παρουσία στα Γιάννενα μερικών ικανών διπλωματούχων μηχανικών, και το άλλο η γενίκευση της χρήσης του οπλισμένου σκυροδέματος (μπετόν αρμέ), που έδωσε νέες εκφραστικές και κατασκευαστικές δυνατότητες στην αρχιτεκτονική. Όμως ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος σταμάτησε, και πάλι, την εξέλιξη της πόλης.

1.4.7 Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος και τα τραγικά γεγονότα που ακολούθησαν νέκρωσαν κάθε παραγωγή έργου σε ολόκληρη τη χώρα και φυσικά, στα Γιάννενα, ενώ οι καταστροφές του δομημένου περιβάλλοντος ήταν ανυπολόγιστες. Συγχρόνως,

η αστυφιλία εμφανίζεται στο προσκήνιο και επιφέρει παραμορφωτικές επιπτώσεις στο χώρο της ανοικοδόμησης. Μέχρι το 1957 τίποτε σχεδόν το καινούριο δεν κτίστηκε στα Γιάννενα. Η πρώτη σοβαρή προσπάθεια -που τάραξε τα

λιμνάζοντα ύδατα- ήταν το τόλμημα των γιαννιωτών επιχειρηματιών Σπυρίδωνος και Βασιλείου Σουρέλη, οι οποίοι γυρίζοντας από την Αφρική στη γενέτειρά τους αποφάσισαν να επενδύσουν στην α νέγερση ενός μεγάλου ξενοδοχειακού συγκροτήματος στην καρδιά της πόλης, το γνωστό "Παλλάδιον". Από το 1968 όμως και μετά οι δείκτες ακολούθησαν καλπάζουσα πορεία και τα Γιάννενα άλλαξαν εντελώς μορφή. Τότε άρχισε και το γκρέμισμα των περισσότερων παλαιών κτισμάτων, χωρίς οποιαδήποτε αξιολόγηση, με αποτέλεσμα τα Γιάννενα να χάσουν -σε μεγάλο βαθμό- τη φυσιογνωμία που, για αιώνες, διατηρούσαν. Η κατάσταση αυτή, με διάφορες διακυμάνσεις, συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60 οι διπλωματούχοι μηχανικοί στα Γιάννενα ήταν ελάχιστοι και οι αρχιτέκτονες λιγότεροι από τα δάκτυλα των δύο χεριών. Από τότε ο αριθμός τους άρχισε να αυξάνει με γεωμετρική πρόοδο, έτσι ώστε σήμερα να υπάρχει πλέον πληθωρισμός σε αυτό το σημαντικό για την κοινωνία και την ανάπτυξη κλάδο. Ανάμεσα στους αρχιτέκτονες, που σήμερα ζουν και εργάζονται στα Γιάννενα, υπάρχουν εξαιρετικοί

επιστήμονες και φωτισμένοι δημιουργοί -νέοι στην ηλικία-που βάζουν τη δική τους επιτυχή σφραγίδα ατά κτίρια που κτίζονται και θα συνεχίζουν να κτίζονται, όσο υπάρχει ζωή. Η υπόθεση της αρχιτεκτονικής, παρά τις δυσκολίες που σίγουρα υπάρχουν, βρίσκεται σε καλά χέρια, όπως ο χρόνος θα το επιβεβαιώσει. Υπάρχουν, ασφαλώς, και πολλά άλλα ενδιαφέροντα έργα των σύγχρονων γιαννιωτών αρχιτεκτόνων, από τα οποία ξεχωρίζουν εκείνα του πρόωρα χαμένου Γιώργου Παρλαπά. Ανάμεσα στα σημαντικότερα κτίρια των Ιωαννίνων της μεταπολεμικής περιόδου είναι και εκείνα των δύο "ιερών τεράτων" της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής, του Άρη Κωνσταντινίδη και του Πάτροκλου Καραντινού, του οποίου όμως τα έργα δεν εμπνέονται από την παράδοση αλλά εκφράζουν το ρεύμα του "μοντερνισμού"

1.5 ΛΙΜΝΗ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑ

Η λίμνη Παμβώτιδα, (Παμβώτις) αρχαίο όνομα της γνωστής σήμερα και ως λίμνη των Ιωαννίνων, βρίσκεται σε υψόμετρο 470 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας. Έχει μήκος 7,5 περίπου χιλιόμετρα, πλάτος 1,5 ως 5 χιλιόμετρα, μέσο βάθος 4 - 5 μέτρα, μέγιστο βάθος 11 μέτρα και επιφάνεια 22,8 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Περιβάλλεται από τα όρη Μιτσικέλι και των ανατολικών αντρείσμάτων του Τομάρου (ή της Ολύτσικας), και σχηματίζεται από τα ύδατα τριών κυρίως πηγών (Ντραμπάντοβας, Σεντενίκου και Κρύας), που αναβλύζουν στους πρόποδες του Μιτσικελίου. Συνδέεται με τους θρύλους της Κυρά - Φροσύνης και του Ντουραχάν. Οι όχθες της είναι πυκνόφυτες και τα βουνά της Ηπείρου καθρεφτίζονται στα νερά της. Χρονολογείται από το 10.000 προ Χριστού και αν και στο παρελθόν η στάθμη της είχε μειωθεί αξιοσημείωτα, σήμερα αποτελεί ένα ζωντανό κομμάτι της χλωρίδας και πανίδας της περιοχής.

“Η λίμνη Παμβώτιδα. Στο κέντρο διακρίνεται το κατάφυτο κατοικήσιμο Νησί.”

Η έκταση της ήταν αρχικά πολύ μεγαλύτερη και καταλάμβανε σχεδόν ολόκληρο το λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων. Παλαιότερα στη βορειοδυτική πλευρά του λεκανοπεδίου υπήρχε μια δεύτερη λεκάνη συλλογής νερών, η λίμνη έλος της Λαψίστας, που αποξηράνθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Σε περιόδους έντονων βροχοπτώσεων, οι δύο λίμνες ενώνονταν μεταξύ τους.

Σήμερα η έκταση της λίμνης των Ιωαννίνων έχει περιοριστεί σημαντικά. Τα μεγάλα εγχειροβελτιωτικά έργα της δεκαετίας του 1950 συνέβαλαν στον έλεγχο απορροής των νερών της και στην αποξήρανση μεγάλων εκτάσεων, οι οποίες δόθηκαν για καλλιέργεια. Παράλληλα μεγάλες επιχώσεις και άλλες αυθαίρετες επεμβάσεις άλλαξαν ριζικά το τοπίο της λίμνης και του λεκανοπεδίου.

‘‘Η σύνδεση με την πόλη των Ιωαννίνων γίνεται με μικρά πλοία από το μώλο, με διάρκεια διαδρομής λιγότερο από δέκα λεπτά. Τα πλοία αναχωρούν κάθε μία ώρα περίπου, από τα Ιωάννινα και από το νησί.’’

1.6 ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Η επιφάνεια της λίμνης διακόπτεται από βραχώδη προεξοχή που σχηματίζει το Νησί. Η έκταση του είναι περίπου 0,2 τ. χλμ. και το υψόμετρο του 520μ. δηλαδή προεξέχει κατά 59 μ. από τη στάθμη των νερών της θάλασσας. Το μεγαλύτερο μέρος του νησιού είναι κατάφυτο, ενώ οι ακτές του περιβάλλονται από καλάμια. Στη βορειοανατολική του πλευρά είναι κτισμένος μικρός οικισμός, η δημιουργία του

οποίου ανάγεται στο 16^ο αιώνα. Ήδη, όμως, από τη Βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο μαρτυρείται οργανωμένη ζωή πάνω στο νησί, με επίκεντρο τα οχτώ μοναστηριακά συγκροτήματα, χτισμένα τα περισσότερα από μέλη μεγάλων βυζαντινών οικογενειών, που εντυπωσιάζουν με τις

θαυμάσιες μεταβυζαντινές τοιχογραφίες τους, έργα εξάιρετων ζωγράφων, οι οποίοι συνδυάζουν την καλλιτεχνική δεξιότητα με τον διδακτικό χαρακτήρα των παραστάσεών τους. Η Μονή του Αγίου Νικολάου των Φιλανθρωπινών (1292), η Μονή του Αγίου Νικολάου, επίσης Ντίλιου ή Στρατηγοπούλου, η Μονή Ελεούσης ή Αγίου Νικολάου των Γκιουμάτων (15ος αιώνας), η Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, συγκροτήματα που βρίσκονται στη βορειοδυτική πλευρά του νησιού, ή ακόμα η Μονή Προφήτη Ηλία στην κορυφή του λόφου, η Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου και τέλος η Μονή Αγίου Παντελεήμονος. Στα κελιά του τελευταίου αυτού μοναστηριού σώζονται οι τρύπες από τις σφαίρες που ρίχτηκαν εναντίον του Αλή Πασά, όταν αυτός προσπάθησε να διασωθεί από την πολιορκία του Χουρσίτ Πασά. Στις Μονές αυτές και ιδιαίτερα στη Μονή Αγίου Νικολάου των Φιλανθρωπινών, διατηρούνται εξαιρετικής τέχνης μεταβυζαντινές τοιχογραφίες. Αξιοσημείωτο είναι ότι στην παραπάνω Μονή εικονίζονται επτά ολόσωμοι φιλόσοφοι της αρχαιότητας, Πλάτων, Σόλων, Αριστοτέλης, Πλούταρχος, Θουκυδίδης, Απολλώνιος και Χείλων.

Σήμερα, το νησί είναι το μοναδικό στον κόσμο νησί λίμνης που κατοικείται. Η σύνδεσή του με την πόλη των Ιωαννίνων, γίνεται με καραβάκια, που εκτελούν ημερήσια δρομολόγια ανά μισή ώρα το καλοκαίρι και ανά μία ώρα το χειμώνα. Ο πληθυσμός του είναι 120 και πλέον οικογένειες οι οποίες ασχολούνται με τον τουρισμό και το ψάρεμα.

«Καφίρ Αντασί» σημαίνει «το νησί των απίστων». Έτσι αποκαλούσαν οι Τούρκοι κατακτητές το νησί που βρίσκεται στην αγκαλιά της Παμβώτιδας, δείχνοντας το σεβασμό τους στα προνόμια του χώρου, που δεν κατοικήθηκε ποτέ από Μουσουλμάνους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΕΞΕΛΙΞΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

2.1 ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ	20
2.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ	22
2.2.1 ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	24
2.2.1.1 ΤΑ ΛΑΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ	26
2.2.1.2 ΤΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΟΣΠΙΤΑ	28
2.2.1.3 ΤΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ	29
2.2.2 ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ	31
2.2.2.1 Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΗΝΩΝ	33
2.2.2.2 Η ΜΟΝΗ ΕΛΕΟΥΣΗΣ	34
2.2.2.3 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	34
2.2.2.4 Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	35
2.2.2.5 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΟΥ	35
2.2.2.6 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΟΣ	36
2.2.3 ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	37
2.2.4 ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	37
2.3 ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ	39

2.1 ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Τα περισσότερα σπίτια είναι κτισμένα παραθετικά σε οικόπεδα 100 έως 300 τετρ. Μέτρων. Ο οικισμός του Νησιού έχει συνολική έκταση 51.000 τ.μ. Η οικοπεδική έκταση καλύπτει 35.000 τ.μ. αντιπροσωπεύοντας ποσοστό 70% της συνολικής θεσμοθετημένης έκτασης.

Σύμφωνα με έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί (μελέτη αναπτύξεως περιοχής Νησιού Ιωαννίνων “Ν. Βήχος -Σ. Αυγερινού” (πίνακας 7)) ως προς το μέγεθος τους τα οικόπεδα κατανέμονται ως εξής:

ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ
100 τ.μ.	19	11,2
150 τ.μ.	51	29,6
200 τ.μ.	41	23,8
300 τ.μ.	32	18,6
300 τ.μ. & άνω	29	16,8
ΣΥΝΟΛΟ	172	100%

Παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των οικοδομήσιμων οικοπέδων είναι κάτω των 200 τ.μ. ($11,2 + 29,6 + 23,8 = 64,6\%$). Αυτό το χαρακτηριστικό σε συνδυασμό με το ποσοστό κάλυψης 60% και συντελεστή δόμησης 0,8, καθιστά προβληματική την οικοδόμηση της πλειοψηφίας των οικοπέδων αυτών.

Χαρακτηριστικά ένα οικόπεδο των 150 τ.μ. με τα σημερινά δεδομένα σε κάλυψη 90 τ.μ. μπορεί να προσφέρει σε δύο ορόφους: 120 τ.μ.

Αν θεωρηθεί ότι θα κατασκευαστεί η κατοικία από λιθοδομή απαιτείται σημαντικό ποσοστό εκμεταλλεύσιμης επιφάνειας για την τοιχοποιία, γεγονός που περιορίζει ακόμα περισσότερο τη χρήσιμη επιφάνεια.

Από τα 172 οικόπεδα, ποσοστό 40% είναι άκτιστα ή έχουν εγκαταλειμμένες οικοδομές που καταρρέουν (21 κτίρια).

Με την αξιοποίηση του συνόλου της οικοπεδικής έκτασης η χωρητικότητα του οικισμού μπορεί να φτάσει τα 650-700 άτομα έναντι του σημερινού πληθυσμού των 466 ατόμων. Άρα καλύπτεται η φυσική αύξηση για το έτος-στόχο 2010, αλλά δεν επιτρέπει ιδιαίτερα περιθώρια για προσέλκυση νέων κατοίκων (η φυσική αύξηση για το έτος – στόχο προσθέτει 155 κατοίκους, ποσοστό 1,0% ετήσια).

ΚΑΘΑΡΗ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΟΙΚΙΣΜΟΥ : για 700 κατ., 200 άτομα/εκτ.

Στο τέλος της εργασίας παραθέτουμε σε παράρτημα χάρτη της Νήσου με τα κτίσματα και χαρακτηριστικά αυτών.

2.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

Το Νησί των Ιωαννίνων είναι ένα από τα λίγα λιμναία κατοικημένα νησιά της Ελλάδας και της Ευρώπης. Στις αρχές του 1809 ο οικισμός του Νησιού, σύμφωνα με τον Άγγλο συνταγματάρχη και περιηγητή W. Leake, αριθμούσε 100 περίπου σπίτια. Ήδη από το 18^ο αιώνα το Νησί αποτελούσε τόπο ψυχαγωγίας των κατοίκων των Ιωαννίνων, συνήθεια που διατηρήθηκε έως και τα μέσα του 20^{ου} αιώνα. Εκεί διατηρούσε εξοχική κατοικία και ο Αλή πασάς. Οι κάτοικοι του νησιού εκτός από την

καθιερωμένη φορολογία ήταν υποχρεωμένοι και να εφοδιάζουν κάθε χρόνο τα σεράγια του Αλή και με ξύλα για τη θέρμανση. Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα η ακμαία μοναστική κοινότητα είχε αρχίσει να κάμπτεται και τα μοναστήρια χρησίμευαν ως τόπος διαμονής φυλακισμένων. Ισχυρό πλήγμα δέχτηκε ο Νησί κατά την πολιορκία του Αλή πασά (1820-22). Τα

σουλτανικά στρατεύματα έκαναν απόβαση στο Νησί για να σταματήσουν την τροφοδοσία του Αλή, που γινόταν μέσω της λίμνης. Το μεγαλύτερο μέρος των μοναστηριών λεηλατήθηκε και πυρπολήθηκε, ενώ πολλοί κάτοικοι εκτοπίστηκαν και φυλακίστηκαν. Το 1822 σε ένα από τα κελιά της μονής Παντελεήμονος, άφησε την τελευταία του πνοή και ο θρυλικός Αλή πασάς των Ιωαννίνων.

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα άρχισε η ανοικοδόμηση των περισσότερων μοναστηριών, τα οποία πήραν τη μορφή που έχουν σήμερα. Από το 18^ο έως και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι περισσότερες μονές σχετίζονται με τις δραστηριότητες των γιαννιώτικων συντεχνιών. Την ίδια εποχή το Νησί αποτέλεσε τόπο ψυχαγωγίας και παραθερισμού των Γιαννιωτών. Πολλοί συγγραφείς αναφέρουν ότι τα καλοκαιρινά βράδια Τούρκοι, Χριστιανοί και Εβραίοι νοίκιαζαν, διαφορετικές μέρες όμως, καΐκια και έρχονταν στο Νησί ‘με πάθος δια ξεφάντωσιν’. Το 1872 εγκαινιάστηκε στη μονή μεταμορφώσεως η Ιερατική σχολή, σε μια προσπάθεια να αναβιώσει ο εκπαιδευτικός ρόλος των μοναστηριών του Νησιού. Η Σχολή έπαψε να λειτουργεί το 1922 με την απαλλοτρίωση της κτηματικής μοναστηριακής περιουσίας. Κατά τα έτη 1926-29,

στην ίδια μονή λειτούργησε με δαπάνες του κράτους Ιεροδιδασκαλείο. Αργότερα στο κτιριακό συγκρότημα της Ιερατικής Σχολής λειτούργησε Σχολή Νηπιαγωγών.

Μέχρι το 1935 από το Νησί γινόταν η ύδρευση των κατοίκων των Ιωαννίνων με βαρέλια, απ' την πηγή Ντραμπάτοβα. Οι βάρκες ήταν για τη συγκοινωνία και για την ψυχαγωγία των κατοίκων των Ιωαννίνων, σχεδόν ίδιες με τις βάρκες της Φλωρεντίας, είχαν στη μέση τραπεζάκι κι οι διάφοροι τροβαδούροι άπλωναν τα φαγητά τους και τραγουδώντας βολτάριζαν στους καλαμώνες Νησιού. Κατά τη δεκαετία του 1960 έγιναν από την Αρχαιολογική Υπηρεσία σημαντικές εργασίες στα μοναστήρια – καθαρισμός των τοιχογραφιών στις μονές Φιλανθρωπώνων και Στρατηγοπούλου και αναστηλωτικές εργασίες στα καθολικά των δύο μονών.

Το Νησί, σήμερα είναι κατάφυτο από καλαμιές κι άλλα υδρόβια φυτά καθώς περνάς ανάμεσα από τα δέντρα που φυτεύτηκαν τη δεκαετία του 50 (μέχρι τότε το Νησί δεν είχε βλάστηση και χρησιμοποιούνταν ως βοσκότοπος). πλησιάζεις τον παραλίμνιο δρόμο, και φτάνεις στον οικισμό του νησιού. Ο οικισμός έχει χαρακτηριστεί ιδιαίτερα φυσικού κάλους και η δόμηση του ελέγχεται από το Υπουργείο Χωροταξίας. Ο οικισμός του νησιού με τα γραφικά δρομάκια και τα ασπρισμένα λιθόκτιστα σπίτια με τις ολάνθιστες αυλές, διατηρεί ακόμα την παραδοσιακό του χαρακτήρα. Είναι κτισμένος στο

βορειοανατολικό άκρο του Νησιού και αναπτύσσεται ακολουθώντας το ανάγλυφο του εδάφους. Οι λιθόστρωτοι δρόμοι του (αρκετοί επισκευασμένοι πρόσφατα) ακολουθούν βασικά δύο άξονες. Ο πρώτος οδηγεί βορειοανατολικά στις μονές των Αγίων Παντελεήμονος και Πρόδρομου, ενώ ο άλλος νότια στις μονές Φιλανθρωπώνων, Στρατηγοπούλου, Ελεούσης και Μεταμορφώσεως. Αξίζει να αναφερθεί ότι στα δρομάκια του Νησιού δεν κυκλοφορούν αυτοκίνητα. Ο πληθυσμός του Νησιού ανέρχεται σε 500 περίπου κατοίκους, που ασχολούνται σήμερα με την παροχή τουριστικών υπηρεσιών. Παλαιότερα οι δραστηριότητες τους ήταν άμεσα συνδεδεμένες με τη λίμνη, αφού οι σημαντικότεροι οικονομικοί τους πόροι προέρχονταν από την αλιεία.

2.2.1 ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ

Ως προς την γενική διάταξη της κάτοψης και την οργάνωση των χώρων, τα σπίτια μπορούν να καταταχθούν στο γενικό τύπο κατοικίας που διαμορφώθηκε στην ηπειρώτικη Ελλάδα και σε μερικά νησιά στα μεταβυζαντινά χρόνια, πάνω σε παλαιότερους τύπους και ήταν προσαρμοσμένα στις κατά τόπους τις

συνθήκες και επιρροές. Τα αστικά σπίτια αποτελούν εξέλιξη του τύπου κατοικίας που συναντιέται στα χωριά της Ηπείρου (Ζαγοροχώρια – Πωγώνι).

Το Γιαννιώτικο σπίτι, όπως διαμορφώθηκε ως την πυρκαγιά του 1869, κατατάχτηκε από προηγούμενες μελετητές του σε τρεις κατηγορίες, ανάλογα με την οικονομική κατάσταση των χρηστών του: το λαϊκό, το νοικοκυρόσπιτο και το αρχοντικό.

“Πανοραμική άποψη του συνοικισμού του νησιού”

Τα μορφολογικά στοιχεία και η σύνθεση των κτιρίων προσδιορίζεται βάση του Φ.Ε.Κ 594/13.11.1978 το οποίο προβλέπει τα εξής:

- 1 Οι οικοδομές είναι υποχρεωτικό να καλύπτονται από στέγες παραδοσιακές τετράκλινες, δίκλινες ή μονόκλινες.
- 2 Οι όψεις των κτιρίων διαμορφώνονται κατά τα παραδοσιακά πρότυπα από άποψης υλικού και τρόπου κατασκευής.
- 3 Οι καμινάδες, τα κουφώματα και οι χρωματισμοί προσαρμόζονται στα παραδοσιακά πρότυπα.
- 4 Οι περιφράξεις των οικοπέδων κατασκευάζονται σύμφωνα με τη μορφή και το ύψος που προβλέπουν τα παραδοσιακά πρότυπα.
- 5 Απαγορεύεται η τοποθέτηση των πετασμάτων (τεντών), πλην των ισογείων χώρων παραμονής ατόμων των κέντρων αναψυχής, εστιατορίων κ.τ.λ.
- 6 Απαγορεύεται η εγκατάσταση φωτεινών ή μη διαφημίσεων.
- 7 Επιτρέπεται η τοποθέτηση απλών ή έγχρωμων επιγραφών.
- 8 Επιβάλλεται η εγκατάσταση ανά μιας ομαδικής κεραίας τηλεόρασης κατά οικοδομικό τετράγωνο σε θέση μη εμφανή από τον κοινόχρηστο χώρο του οικισμού.
- 9 Έργα υποδομής (ΔΕΗ-ΟΤΕ) θα πρέπει να προσαρμόζονται στα ανάλογα παραδοσιακά πρότυπα.

2.2.1.1 ΛΑΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ

Τα λαϊκά σπίτια από τα οποία σώζονται αρκετά, είναι αυτά που έχουν υποστεί τις περισσότερες μετατροπές. Το σπίτι είναι τοποθετημένο σε επαφή με το δρόμο και δεξιά αριστερά συνορεύει με τα γειτονικά. Οι κατά κανόνα μικρές αυλές που απομένουν έχουν τους βοηθητικούς χώρους όπως το μαγειρείο, το αποχωρητήριο, το φούρνο το πηγάδι. Είναι συνήθως διώροφο και οι αποθήκες του ημιυπόγειες ή ισόγειες. Στο υπερυψωμένο ισόγειο δημιουργούνται χώροι διημέρευσης, κυρίως κατά το χειμώνα και συχνά χώροι εργασίας. Η είσοδος γίνεται δια μέσου του σπιτιού είτε αξονικά είτε από τη μια πλευρά του και πιο σπάνια από την αυλή και αφού έχει προηγηθεί σκεπαστή αυλόπορτα. Στον όροφο γύρο από τα κρεβάτια ανοίγονται τα καλοκαιρινά δωμάτια καθώς και κάποιο χειμωνιάτικο (χώροι διημέρευσης). Η κατασκευή μέχρι και το ισόγειο είναι λιθόχτιστη αραδωτή, ενώ στον όροφο οι τοίχοι, όταν δεν συνορεύουν με ξένες ιδιοκτησίες είναι τσιατμάδες (ξύλινος σκελετός καλλυμένος με πέτσωμα από λεπτά οριζόντια σανιδάκια καρφωμένα ανά αποστάσεις, που επιχρίζονται με ασβεστοκονίαμα ενισχυμένο με γιδότριχες.

“Είσοδος και αυλή λαϊκού σπιτιού που μας εντυπωσίασαν για την καθαριότητα τους. “

Οι χώροι διαμονής ενός τυπικού λαϊκού τρίχωρου σπιτιού είναι:

Το σαράι : ο χώρος εισόδου, πρώτης υποδοχής και επικοινωνίας με το υπόγειο-ισόγειο. Είναι προσανατολισμένο προς το νότο και κατά την πλευρά αυτή προεξέχει από 0.80 μέχρι 1.00 μ., σχηματίζοντας το κεπέγκι. Στην προεξοχή αυτή ο χώρος είναι τζαμωτός με δάπεδο συνήθως υπερυψωμένο κατά 0.20 μ. περίπου και φέρει πάντα μπάσι ντυμένο με πολύχρωμα υφαντά και μαξιλάρια. Τέλος η οροφή του είναι απλό ταβάνι το οποίο κατά την προεξοχή συνήθως τονίζεται ιδιαίτερα.

Ο όντάς : πού βρίσκεται στα δεξιά της εισόδου - νοτιοδυτικά - και αποτελεί το χειμωνιάτικο καθιστικό, αλλά και χώρο ύπνου και μαγειρέματος. Στη νότια πλευρά του, και πάντα ανάμεσα από δύο παράθυρα, βρίσκεται το τζάκι. Δεξιά και αριστερά του τζακιού μπαίνουν δύο μεγάλα μπάσια, διαστάσεων περίπου 1.50x2.00 μ., υπερυψωμένα κατά 0.20 μ. περίπου και στρωμένα με βαριά βαθύχρωμα και πολύχρωμα υφαντά. Η οροφή του είναι απλό ή λιτά κοσμημένο ταβάνι.

Ο χωτζιαρές : που βρίσκεται στα αριστερά της εισόδου -βορειοανατολικά- και αποτελεί τον καλοκαιρινό χώρο διαμονής, αλλά κυρίως το χώρο υποδοχής. Ο χώρος αυτός έχει τα περισσότερα παράθυρα και κατά τις τρεις πλευρές φέρει μπάσι πλάτους περίπου 0.60-0.80 μ., υπερυψωμένο παλιότερα κατά 0,10μ. και αργότερα κατά 0.30-0.40 μ., πού είναι στρωμένο με πολύχρωμα ανοιχτόχρωμα υφαντά και πολλά μαξιλάρια. Τέλος, η οροφή του είναι το πιο φροντισμένο ταβάνι του σπιτιού. Σημειώνεται ακόμα πώς ο τρίχωρος αυτός τύπος σπιτιού έχει πάντα μικρή η μεγάλη αυλή, η οποία περιβάλλεται από ψηλή μάντρα με τη χαρακτηριστική στεγασμένη πλακοσκεπή αυλόθυρα.

2.2.1.2 ΝΟΙΚΟΚΥΡΟΣΠΙΤΑ

Στα νοικοκυρόσπιτα κατοικούσαν οι ευπορότεροι έμποροι ή βιοτέχνες, άνθρωποι μιας μεσαίας κοινωνικής τάξης. Τα σπίτια αυτά είχαν μεγαλύτερους χώρους και περισσότερες ανέσεις και η εσωτερική τους εμφάνιση ήταν πιο προσεγμένη. Σε βασική όμως λειτουργία διαφέρουν ελάχιστα από τα λαϊκά. Ένα από τα σωζόμενα, και σε σχετικά καλή κατάσταση, νοικοκυρόσπιτο, είναι αυτό στη συνοικία του Λειβαδιώτη που λέγεται ότι άνηκε σε βυρσοδέψη. Κατά την άποψη μας είναι από τα παλαιότερα. Πρόκειται για προσεγμένη κατασκευή. Η ποιότητα της λιθοδομής του είναι εξαιρετική με διακοσμητικά στοιχεία, όπως οδοντωτή ταινία, διακόσμηση σκάλας, τοξωτές κατασκευές. Ημιυπόγειο σε στάθμη και τοποθετημένο προς τη πλευρά του δρόμου, η καμαροσκεπής αποθήκη τροφίμων, βρίσκεται πλάι χωρίς να επικοινωνεί μαζί τους, με ισόγειους βοηθητικούς χώρους, πιθανότατα για την κατεργασία δερμάτων καθώς και με φούρνο.

“Χαρακτηριστική διαμόρφωση κατασκευής που διακρίνεται για την απλότητα λειτουργικότητας”

2.2.1.3 ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

Στον κάτω όροφο, το κατώι, βρίσκονται οι αποθήκες και χώρος για τα ζώα ή χώρος δουλειάς. Στον πάνω όροφο το ανώι, η σκάλα καταλήγει σε ημιυπαίθριο σκεπαστό χώρο, την κρεββάτα, όπου βλέπουν τα δωμάτια που χρησιμεύουν για κατοικία. Ο βασικός αυτός τύπος, ανάλογα με το είδος της κάτοψης του σπιτιού (απλή, τύπου Γ ή τύπου Π) ανάλογα με την αντιμετώπιση της κρεββάτας, καθώς και άλλες κατασκευαστικές λύσεις (υλικά, στήριξη σκάλας και υπερκείμενου προστεγάσματος) και δυνατότητες που προκύπτουν από το σχήμα του οικοπέδου κτλ..., διαφοροποιείται, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας αρκετά μεγάλης μορφολογικής ποικιλίας. Οι χώροι διαμονής ενός τυπικού ηπειρώτικου αρχοντικού είναι:

Το σαράι : που αποτελεί την είσοδο και τον πρώτο χώρο υποδοχής. Ό προσανατολισμός του είναι νοτιοδυτικός, βλέπει προς την ανοιχτή θέα του ορίζοντα και οι εξωτερικοί τοίχοι του φέρουν συνεχή ανοίγματα, τα οποία παλιότερα ασφαλιζόνταν με ξύλινα παραπετάσματα χωρίς τζαμλίκια. Κάποια από τις εξωτερικές πλευρές του συνήθως εξέχει και ένα τμήμα του δαπέδου του υπερυψώνεται κατά 0.30 μ. περίπου και φέρει μπάσια ντυμένα με τα καθιερωμένα υφαντά, ώστε να διαμορφώνεται στάση αναμονής και πρώτης υποδοχής. Η οροφή του είναι απλό ταβάνι, διακεκριμένα κοσμημένο κατά το τμήμα της υπερύψωσης.

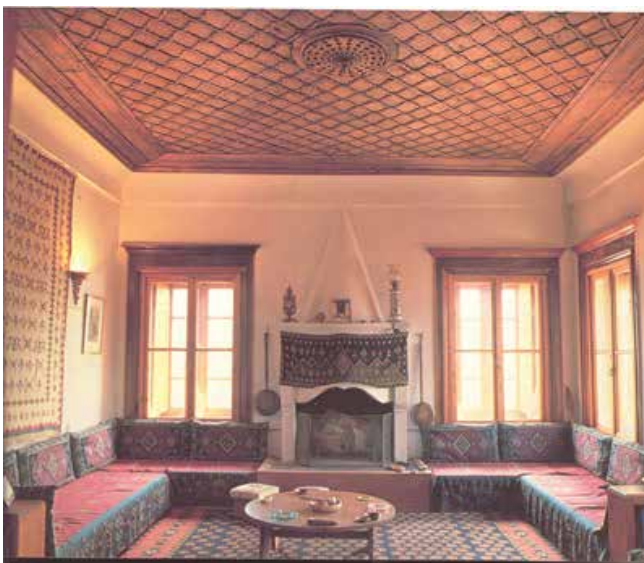
Ο χωτζιαρές : που βρίσκεται αντίκρυ στην είσοδο - νοτιοανατολικά - και είναι ο χώρος υποδοχής. Ο χώρος αυτός είναι διαμορφωμένος όπως και στην περίπτωση του λαϊκού σπιτιού, με σημαντικά όμως πλουσιότερο διάκοσμο, ιδιαίτερα στην οροφή, που φέρει ξυλόγλυπτο ρόδακα στο κέντρο, φόντο διαμορφωμένο, διακοσμητικά με πηγάκια κ.α. Το εντελώς νέο στοιχείο του χώρου είναι οι φεγγίτες πάνω από τα παράθυρα που έχουν απλή μορφή «βιτρό».

γ) Ο όντάς που βρίσκεται βορειοδυτικά και χρησιμεύει για χειμωνιάτικη διαμονή και υποδοχή. Ο χώρος αυτός φέρει ελάχιστα ή και καθόλου παράθυρα, τζάκι και μπασιά πλατιά, ντυμένα με βαριά βαθύχρωμα υφαντά.

Το γωνιαίο ή κρυφό : που βρίσκεται στην αντιδιαμετρική γωνιά από την είσοδο, και αποτελεί τον καθαρά χώρο διαμονής. Η προσπέλαση σε αυτό γίνεται κυρίως μέσα από τον όντά, κάτω από χαμηλές πόρτες ύψους έως 1.60 μ., αλλά και ανάμεσα από

μεσάντρες, έτσι πού δημιουργείται ή εντύπωση του απροσπέλαστου και απόκρυφου-κρυφού χώρου. Εδώ υπάρχουν απαραίτητα πλατιά μπάσια, τζάκι και ντουλάπια, ενώ ή οροφή του είναι όπλό ταβάνι.

Το τετράχωρο αρχοντικό έχει πάντα αυλή, όμοια με το λαϊκό τύπο, αλλά μεγαλύτερη. Στον τύπο του αρχοντικού ανήκει και η παραλλαγή όπου η τετράγωνη κάτοψη τέμνεται όχι σταυρωτά, άλλα εγκάρσια, σχηματίζοντας συνολικά πέντε χώρους.. Ο τύπος αυτός απαντάται κυρίως ως ήμιτριώροφος με δέκα συνολικά χώρους διαμονής και τα βοηθητικά στο ημιυπόγειο. Εσωτερικά διατηρεί τον ίδιο εξοπλισμό, όχι όμως και την ίδια αυστηρότητα στη διάκριση των χώρων, ενώ γενικά ο διάκοσμος των οικοδομικών στοιχείων εμφανίζει μικρότερη μορφολογική αυστηρότητα. Τυπολογικά, οι τύποι του μετσοβίτικου σπιτιού προέρχονται από δύο διαφορετικές συνθετικές αντιλήψεις του στενομέτωπου και του πλατυμέτωπου. Κατά την πρώτη, ή μονόχωρη καλύβα, επαναλαμβανόμενη παράλληλα με την κλίση του εδάφους, σχηματίζει το δίχωρο τύπο, ο οποίος επαναλαμβανόμενος επίσης κάθετα προς την κλίση δημιουργεί τον τετράχωρο τύπο. Κατά τη δεύτερη αντίληψη, ο μονόχωρος τύπος, επαναλαμβανόμενος κάθετα στις κλίσεις, δίνει τον τύπο του τρίχωρου, ο οποίος πάλι επαναλαμβανόμενος παράλληλα με την κλίση δίνει τον τύπο του πεντάχωρου αρχοντικού.

“Χώρος υποδοχής σε αρχοντικό σπίτι των Ιωαννίνων.”

2.2.2 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

Τα μοναστήρια, τα μνημεία του νησιού που άκμασαν κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο και τα οποία έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα, ιδρύθηκαν από μεγάλες οικογένειες της περιοχής και συνέβαλαν στην ανάπτυξη των γραμμάτων και των τεχνών.

“Η Μονή της Ελεούσης”

Στα βορειοδυτικά βρίσκονται ο Άγιος Νικόλαος Φιλανθρωπώνων του 1204 με τις εκπληκτικές μεταβυζαντινές τοιχογραφίες και τις ολόσωμες μορφές 7 σοφών της αρχαιότητας, ο Άγιος Νικόλαος Στρατηγοπούλου του 13ου αιώνα, η Ελεούσα ή Άγιος Νικόλαος Γκιουμάτων του 1584 και η Μεταμόρφωση του Σωτήρα. Επίσης υπάρχουν οι μονές της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, του Προδρόμου, του Προφήτη Ηλία στην κορυφή του λόφου και κοντά στον οικισμό η μονή του Αγίου Παντελεήμονα (17ου αιώνα) που φιλοξενεί σήμερα το Μουσείο του Αλή Πασά.

Τα τελευταία χρόνια η Μητρόπολη Ιωαννίνων κάνει σοβαρή προσπάθεια αναβίωσης της μοναστικής κοινότητας του Νησιού, ενώ παράλληλα ολοκληρώνονται με τη φροντίδα της οι αναστηλωτικές εργασίες καθώς και οι εργασίες συντήρησης και επαναλειτουργίας των μονών. Ένα πολύ σημαντικό ερέθισμα που ενέπνευσε την προσπάθεια αναστήλωσης των μοναστηριών, είναι η ιστορία του μοναστηριού της

Ελεούσας. Η ιδέα της αναστήλωσης ξεκίνησε από το Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Θεόκλητο και ακολούθησε ο τότε Αρχιμανδρίτης και Πρωτοσύγκελος της Μητρόπολης σήμερα, Φιλόθεος. Στην αρχή οι προτάσεις αφορούσαν μόνο τη συντήρηση των αγιογραφιών της Ελεούσας.

Ο πρωτοπόρος από την επιστημονική πλευρά της μελέτης είναι ο γιαννιώτης αρχιτέκτονας Γεώργιος Παπαγεωργίου: «Το 1991 άρχισε η μελέτη για την αποκατάσταση των μοναστηριών του νησιού, από αυτό της Ελεούσας, με στόχο την αναβίωση του μοναστηριού αλλά και τη συμβίωση του παραδοσιακού του χαρακτήρα με τη νέα χρήση που θα προέκυπτε από την εγκατάσταση στο χώρο αυτό του Εκκλησιαστικού Σκευοφυλακίου της Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων. Προχωρώντας, αρχίσαμε να σκεφτόμαστε τους εξωτερικούς χώρους, τα κελιά, τα υπόλοιπα κτίρια του συγκροτήματος και τέλος σκεφτήκαμε ότι θα μπορούσαμε να αναστηλώσουμε και τα υπόλοιπα μοναστήρια. Όλα αυτά περιλήφθηκαν σε μια υψηλών προδιαγραφών μελέτη που ετοιμάστηκε το 1994 και είχε την τύχη να επιλεγεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και να χρηματοδοτηθεί με 1 δις δρχ. περίπου». Η Μητρόπολη και το Ηγουμενοσυμβούλιο των μονών Νήσου, συνεχίζοντας την παράδοση της πνευματικής προσφοράς τους, προτίθενται να προβούν στην δημιουργία ιδρύματος, σχετικού, με τον πολιτισμό της Ηπείρου, από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα.

2.2.2.1 Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ

Η μονή του Αγίου Νικολάου των Φιλανθρωπίνων είναι από τα σημαντικότερα μοναστήρια που σώζονται στο Νησί της λίμνης των Ιωαννίνων. Είναι χτισμένη σε βραχώδες ύψωμα στο νοτιοδυτικό άκρο του οικισμού. Για την ίδρυση του δεν υπάρχουν σημαντικές πληροφορίες, υπολογίζεται όμως πως το καθολικό του μοναστηριού χτίστηκε τη βυζαντινή εποχή, και συγκεκριμένα πριν από το 1291-92.

Δίπλα στην είσοδο διακρίνουμε κελιά σε πολύ καλή κατάσταση και ερείπια από άλλα κτίσματα. Ο ναός είναι μονόκλιτος με καμαροσκεπή. Χτίστηκε από τον Μιχ. Φιλανθρωπινό το έτος 1272. Είναι τοιχογραφημένη με εξαιρετες τοιχογραφίες του 1542

με φροντίδα του Ιωασάφ του Φιλανθρωπινού. Σε σχήμα «Π» γύρω από το ναό υπάρχουν νάρθηκες του 1560 με τοιχογραφίες. Ξεχωρίζει για τη σπουδαιότητά της η τοιχογραφία των 7 σοφών της Ελλάδος, που είναι φαινόμενο για χριστιανική εκκλησία (στην εποχή που λειτουργούσε, διδάσκονταν τα Αρχαία Ελληνικά). Λέγεται και μονή Σπανού γιατί δίδαξε ο Διδάσκαλος Σπανός. Κατά την περίοδο του δεσποτάτου της Ηπείρου και μετέπειτα του Αλή πασά, ήταν το σπουδαιότερο Εθνικοθρησκευτικό Πνευματικό Κέντρο.

2.2.2.2 Η ΜΟΝΗ ΕΛΕΟΥΣΗΣ

Η Μονή της Ελεούσης βρίσκεται νοτιότερα από τις μονές Φιλανθρωπίνων και Στρατηγοπούλου. Είναι χτισμένη στους πρόποδες κατάφυτου λόφου, κοντά στην όχθη της λίμνης, και περικλείεται από ψηλό περιβολότοιχο. Αρχικά το

μοναστήρι ήταν αφιερωμένο στον Άγιο Νικόλαο των Ανέμων και ονομαζόταν 'των Μεθοδάτων' από την οικογένεια που πιθανώς το ευεργέτησε. Σήμερα η Μονή είναι γνωστή ως Παναγία Ελεούσα . η μετονομασία της συνδέεται με τη θαυματουργική εύρεση της εικόνας της Θεοτόκου, η οποία μεταφέρθηκε στη μονή το 16^ο αιώνα. Για την ίδρυση της μονής δεν υπάρχουν γραπτές μαρτυρίες.

2.2.2.3 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

Η μονή του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, χτίστηκε από τους αδερφούς Αψαράδες, Θεοφάνη και Νεκτάριο, κληρικούς, κατά τα έτη 1506-7, πάνω στα ερείπια άλλου παλαιότερου βυζαντινού ναού. Αρχικά οι αδερφοί Αψαράδες μόναζαν στην

κοίτη μιας σπηλιάς σε ένα βράχο και μετά έφτιαξαν το καθολικό αυτό εκκλησάκι, με ένα επιμελημένο αρχιτεκτονικό ρυθμό.

2.2.2.4 Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

Η Μονή Μεταμόρφωσης του Σωτήρα βρίσκεται στα νοτιοανατολικά της Μονής Ελεούσας. Ιδρύθηκε, κατά τον Ι. Βελούδον, το 1696, εκτός δε από την εκκλησία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα είχε και μία άλλη, της Αγίας Βαρβάρας. Καταστράφηκε το 1822 από τους Αλβανούς, αλλά ξαναχτίστηκε το 1850 από τον δραστήριο ηγούμενο της Μονής Ελεούσας Αββακούμ. Από τότε οι ηγούμενοι της Μονής Έλεούσας έφεραν τον τίτλο " Ελεούσης και Σωτήρος ".

Η Μονή Μεταμόρφωσης του Σωτήρα βρίσκεται στα νοτιοανατολικά της Μονής Ελεούσας. Ιδρύθηκε, κατά τον Ι. Βελούδον, το 1696, εκτός δε από την εκκλησία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα είχε και μία άλλη, της Αγίας Βαρβάρας. Καταστράφηκε το

2.2.2.5 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΟΥ

Η μονή του Προφήτου Ηλιού είναι χτισμένη στην κορυφή πευκόφυτου λόφου στο ψηλότερο σημείο του Νησιού. Οι πληροφορίες για την ιστορία της μονής είναι λιγοστές. Αρχικά πρέπει να χτίστηκε την υστεροβυζαντινή περίοδο, αν και δεν υπάρχουν αρκετά στοιχεία που να το τεκμηριώνουν. Το 1822 καταστράφηκε από τα σουλτανικά στρατεύματα και ξαναχτίστηκε λίγα χρόνια αργότερα, ενσωματώνοντας στους τοίχους της αρχιτεκτονικά λείψανα του παλαιότερου ναού. Τον 9^ο αι. την επιμέλεια της μονής ανέλαβε η συντεχνία των γουναράδων. Το 1833 αγιογραφήθηκε το ιερό και το 1918 έγιναν οι τοιχογραφίες του κυρίως ναού. Ανάμεσα στα λιγοστά κειμήλια της μονής που διασώθηκαν είναι και ένας ασημένιος σταυρός αγιασμού με τη χρονολογία 1821, ο οποίος φυλάσσεται στη μονή Ελεούσης.

Σήμερα στην κορυφή του λόφου του Προφήτη Ηλία εκτός από την ομώνυμη μονή υπάρχουν τα ερείπια οχυρωματικών έργων του Αλή πασά, αλλά και λείψανα τουρκικών πολυβολείων του 1912-3.

2.2.2.6 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

Η Μονή του Αγ. Παντελεήμονος βρίσκεται νοτιοανατολικά του οικισμού του νησιού και βόρεια της Μονής Προδρόμου. Άγνωστος παραμένει ο χρόνος της ίδρυσής της. Στο βίο των Αψαράδων μοναχών, Νεκτάριου και Θεοφάνη, αναφέρεται ότι το 1506/7 στη θέση αυτή υπήρχε ησυχαστήριο του Αγ. Παντελεήμονα. Η Μονή ήταν σε λειτουργία ως το 1926. Το καθολικό, στη σημερινή του μορφή, είναι ξυλόστεγη βασιλική με υπερυψωμένο γυναικωνίτη στα δυτικά, ημικυκλική αψίδα στα ανατολικά και χαγιάτι στη νότια πλευρά. Αποτελεί ανακατασκευή των χρόνων της ύστερης Τουρκοκρατίας, με διαρκείς επισκευές που έγιναν κατά και μετά τον 19ο αιώνα. Στην εξωτερική πλευρά του νότιου τοίχου του ναού αποκαλύφθηκαν πρόσφατα τοιχογραφίες που ανήκουν στη ζωγραφική της αρχικής φάσης του ναού. Οι τοιχογραφίες αυτές, που φέρουν επίσης επιζωγραφήσεις, χρονολογούνται πιθανόν τον 15ο αι. (οι επιζωγραφήσεις είναι πιθανόν του 16ου αι.). Στο εσωτερικό του ναού, αριστερά, είναι τοποθετημένο το προσκυνητάρι με την εικόνα του Αγ. Παντελεήμονα, αντίγραφο της παλαιότερης εικόνας του 15ου ή 16ου αι. Δεξιά, βρίσκεται η εικόνα του Αγ. Αναστασίου του Πέρση και της Αγ. Λουκίας με σκηνές από το βίο του Αγίου. Αποτελεί αφιέρωμα του Αναστασίου Μελά (υπήρξε πρόξενος στη Ρωσία το 1867) από τα Ιωάννινα και της συζύγου του Λουκίας. Δική του δωρεά είναι και οι τέσσερις δεσποτικές εικόνες, ενυπόγραφα έργα του ζωγράφου Αδαμαντίου Ορεσσάνου. Στη νότια πλευρά του ναού σώζονται τα διώροφα κελιά, όπου δολοφονήθηκε ο Αλή Πασάς, το 1822. Σήμερα στο χώρο των κελιών λειτουργεί το Μουσείο της Προεπαναστατικής περιόδου. Επίσης, στο βόρειο συγκρότημα των κελιών φιλοξενείται το αρχείο της Μητρόπολης, με έγγραφα και βιβλία που προέρχονται από τις Μονές του Νησιού. Στο μουσειακό χώρο εκτίθενται οικιακά σκεύη, γκραβούρες, χειρόγραφα. Το κτίριο όπου στεγάζεται το Μουσείο ήταν τα κελιά της Μονής Παντελεήμονος, όπου κατέφυγε με την Κυρά-Βασιλική, κυνηγημένος από τον Χουρσίτ, ο Αλή Πασάς. Εκεί μάλιστα φονεύθηκε στις 24-01-1822. Το Μουσείο λειτουργεί από το 1959 με πρωτοβουλία του Σωματείου "Φίλοι των Ιωαννίνων". Ο επισκέπτης χρειάζεται 20 λεπτά για να δει το χώρο του Μουσείου

2.2.4 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Στο αριστερό τμήμα του οικισμού βρίσκεται το Δημοτικό Σχολείο. ακριβώς δίπλα στο σχολείο βρίσκεται το κτίριο της κοινότητας του Νησιού. Στο ισόγειο του κτιρίου λειτουργεί αγροτικό ιατρείο μια φορά την εβδομάδα.

“Η σαμαροσκεπαστή σιδερένια εξώπορτα του Δημοτικού σχολείου της Νήσου παραμένει ανοιχτή όλο το χρόνο για τα παιχνίδια των παιδιών.”

2.2.5 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Στο κτίριο που σώζεται μέχρι σήμερα το μικρό μοναστήρι του Αγ. Παντελεήμονα στο νησί της Λίμνης Παμβώτιδας κατέφυγε ο Αλή πασάς με λίγους αφοσιωμένους και με

την κυρά Βασιλική. Κατά την παράδοση, το κάστρο των Ιωαννίνων συνδεόταν με υπόγεια σήραγγα με το Νησί. Εκεί **εγράφη ο επίλογος της παραχώδους ζωής** του όταν ένα καϊκι γεμάτο με στρατιώτες του Χουρσίτ πασά ήλθαν τάχα για διαπραγματεύσεις με φερμάνι - συγχωροχάρτι, αλλά όταν έφθασαν

κάτω από το πάτωμα του οντά, πυροβόλησαν και τον σκότωσαν. Μετά από σκληρή μάχη στις 17 Γενάρη του 1822, ακολούθησε γενική σφαγή. Το κεφάλι του Αλή στάλθηκε στο σουλτάνο. Στο σουλτάνο στάλθηκε και η κυρά – Βασιλική η οποία αργότερα αφέθηκε ελεύθερη και τελικά απεβίωσε στο Αιτωλικό Μεσολογγίου. Στο πάτωμα του μουσείου διακρίνονται οι τρύπες από τις σφαίρες που σκότωσαν τον Αλή . Ο επισκέπτης θα δει ακόμη στο μουσείο αρκετά αντικείμενα της τότε εποχής. Το μουσείο του Αλή Πασά. Το κτίσμα της μονής του Αγίου Παντελεήμονα, όπου δολοφονήθηκε ο Αλή Πασάς, έχει διαμορφωθεί σε ένα παραδοσιακό λαϊκό γιαννιώτικο σπίτι και φιλοξενεί διάφορα αντικείμενα της καθημερινής ζωής παλαιότερων εποχών. Την προσοχή τραβά ο πίνακας που απεικονίζει την παράδοση του κεφαλιού του Αλή Πασά στον σουλτάνο αλλά στον χώρο θα δεις και προσωπογραφίες και σκηνές από τη ζωή του Αλή, τις οποίες έφτιαξαν περιηγητές που είχαν επισκεφτεί την αυλή του. Οι περισσότεροι επισκέπτες εντυπωσιάζονται με το άνοιγμα στο πάτωμα από όπου θεωρείται πως πέρασε η σφαίρα που σκότωσε τον Αλή Πασά.

2.3 ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Στο νησί υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός κοινοτικών δρόμων οι οποίοι εξυπηρετούν την κοινότητα . επίσης υπάρχει μια σειρά δρόμων οι οποίοι έχουν δημιουργηθεί παράλληλα προς το αποστραγγιστικό και αρδευτικό δίκτυο το οποίο έχει κατασκευαστεί στις περιοχές βόρεια και νότια από τη λίμνη. Οι χωμάτινοι αυτοί δρόμοι δεν εξυπηρετούν κανένα οικισμό αλλά έχουν μεγάλη σημασία για την γεωργική περιοχή την οποία διατρέχουν. Τέλος, έχουν προταθεί να διανοιχτούν ορισμένοι σημαντικοί δρόμοι με τοπική αλλά και γενικότερη σημασία. Ο σημαντικότερος δρόμος του νησιού είναι ο περιμετρικός

δρόμος ο οποίος κατά το μεγαλύτερο κομμάτι του είναι χωματόδρομος.

''Πλακόστρωτοι δόμοι του Νησιού.''

Στο νησί διακρίνεται ένας βασικός δρόμος που συνδέει τον μόλο, που είναι ουσιαστικά το κέντρο του οικισμού, με την κεντρική πλατεία. Από την πλατεία ξεκινούν άλλοι δρόμοι, ακτινωτά και αναπτύσσονται σε σχήμα ιστού αράχνης καταλήγοντας ή σε αδιέξοδα ή στην λίμνη αυτοσχέδιες μαρίνες όπου δένουν οι κάτοικοι τις ψαρόβαρκες τους. Δύο βασικοί δρόμοι ξεκινούν από την κεντρική πλατεία. Ο ένας οδεύει προς την Μονή Φιλανθρωπίνων και ο άλλος στο Κελί – Μουσείο, όπου σκοτώθηκε ο Αλή Πασάς.

Οι δρόμοι οριοθετούνται από τις οικοδομές ή τις λιθόχτιστες μάντρες. Στη βορειοανατολική πλευρά του οικισμού κτίσματα καταλήγουν στην λίμνη και πολλές φορές λόγω των βροχών κυριολεκτικά επιπλέουν

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

3.1 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ	43
3.1.1 Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΗΝΩΝ	44
3.1.2 Η ΜΟΝΗ ΕΛΕΟΥΣΗΣ	45
3.1.3 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	46
3.1.4 Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	48
3.1.5 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΟΥ	49
3.1.6 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΟΣ	49
3.1.7 Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ	51
3.2 ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	53
3.2.1 ΚΑΤΟΨΕΙΣ ΑΡΧΟΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΑΙΚΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ & ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ	54
3.2.2 ΥΛΙΚΑ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ	59
3.2.3 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ	60
3.2.3.1 ΠΑΡΑΘΥΡΑ	60
3.2.3.2 ΤΖΑΚΙΑ	61
3.2.3.3 ΠΟΡΤΕΣ	62
3.2.3.4 ΠΗΓΑΔΙΑ	63
3.2.3.5 ΓΩΝΙΕΣ ⁶⁴	65
3.2.3.6 ΜΠΑΛΚΟΝΙΑ	64
3.2.3.7 ΑΥΛΟΠΟΡΤΕΣ	66
3.2.3.8 ΧΑΓΙΑΤΙ	68
3.2.3.9 ΣΤΕΓΕΣ	69
3.2.3.10 ΔΑΠΕΔΑ	70

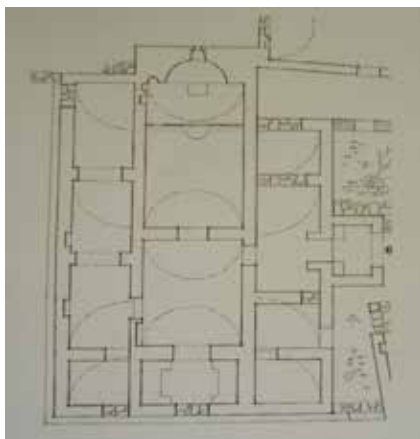
3.1 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

Με την ίδρυση του Δεσποτάτου της Ηπείρου το 1204, αρχίζει μία άνθιση στο Νησί με την ανέγερση τεσσάρων τουλάχιστον Μονών και με την ανάπτυξη του μοναχισμού και του ασκητισμού. Η πνευματική και οικονομική ακμή του διατηρήθηκε και κατά τους παλαιότερους χρόνους της Τουρκοκρατίας, αν κρίνουμε από την οικοδομική δραστηριότητα τον 16ο και 17ο αιώνα. Το 1872 εγκαινιάσθηκε στην Μονή

Ελεούσας η λειτουργία Ιερατικής Σχολής, που λειτούργησε έως το 1922, που αναγκάστηκε να κλείσει, λόγω των απαλλοτριώσεων των κτημάτων της μονής. Η απαλλοτρίωση της μοναστηριακής περιουσίας και η ιδιότυπη κατάσταση στη διαχείριση των μοναστηριακών κτισμάτων, επέφεραν τον πλήρη μαρασμό των μοναστηριών. Κοντά στην Μονή Ελεούσας λειτούργησε πριν από λίγα χρόνια Σχολή Νηπιαγωγών, με νηπιοκομικό και παιδικό σταθμό. Ο θεσμός του μοναχισμού στο Νησί με τη μεγάλη παράδοση έσβησε. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο η Αρχαιολογική Υπηρεσία επισκέυασε τις σπουδαιότερες μονές του Νησιού και χαρακτήρισε διατηρητέα τα μνημεία και το Νησί. Πάνω στο νησάκι διατηρείται, ως μουσείο ένα το σπίτι που σκοτώθηκε ο Αλή πασάς, στο οποίο υπάρχουν προσωπικά αντικείμενα του Αλή και της κυρά Φροσύνης. Στον οικισμό του νησιού, εκτός απ' τα παλιά σπίτια με τις λουλουδιασμένες αυλές και τα επτά μικρά μοναστήρια, υπάρχουν ταβερνάκια με τοπικές λιχουδιές, μαγαζάκια με είδη λαϊκής τέχνης και τα φημισμένα ασημένια Γιαννιώτικα κοσμήματα.

3.1.1 Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΗΝΩΝ

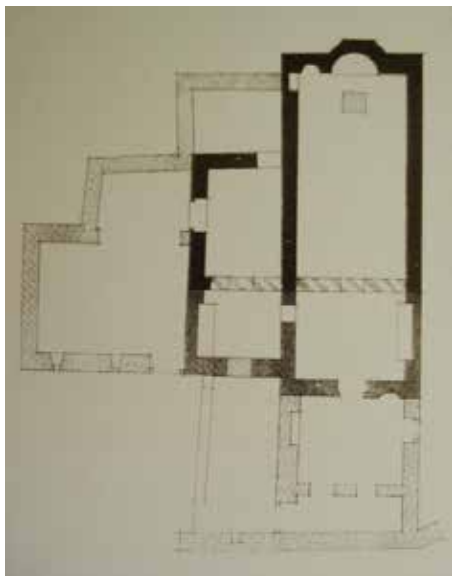
Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου αποτελείται από το κυρίως ναό, το νάρθηκα και τον εξωνάρθηκα, που καλύπτονται με ημικυλινδρική κάμαρα, και τους πλευρικούς νάρθηκες που η στέγαση του γίνεται σε χαμηλότερο επίπεδο, με τέταρτα κυλίνδρου. Έτσι, ο ναός παρουσιάζει εξωτερικά μορφή τρίκλιτης βασιλικής, με υψωμένο το κεντρικό κλίτος. Στον κύριο ναό, η κόγχη του ιερού εγγράφεται στο πάχος του ανατολικού

τοίχου, ενώ στη νοτιοανατολική του γωνία εφάπτεται η ερημωμένη Τράπεζα της μονής. Ο βόρειος νάρθηκας χωρίζεται με δυο εγκάρσια τόξα σε τρεις ίσους περίπου χώρους. Στη δυτική πλευρά υπάρχει ένας κλειστός βοηθητικός χώρος, ο οποίος από την παράδοση συνδέθηκε με τη λειτουργία του Κρυφού Σχολείου. Ο νότιος νάρθηκας χωρίζεται σε τρεις χώρους, ενώ στη νοτιοανατολική πλευρά υπάρχει και ένας τέταρτος, ο οποίος παραμένει κλειστός σήμερα. Το μνημείο είναι χτισμένο με ακανόνιστες γκρίζες πέτρες, στις οποίες παρεμβάλλονται σποραδικά πλίνθοι, χωρίς διάκοσμο στους εξωτερικούς τοίχους. Η μοναδική σήμερα είσοδος στο ναό βρίσκεται στη νότια πλευρά και προστατεύεται από θολοσκέπαστο πρόπυλο. Παλαιότερα, είσοδος υπήρχε και στη δυτική πλευρά, σήμερα όμως είναι τοιχισμένη.

“ Η βορινή πλευρά της Μονής. ”

3.1.2 Η ΜΟΝΗ ΕΛΕΟΥΣΗΣ

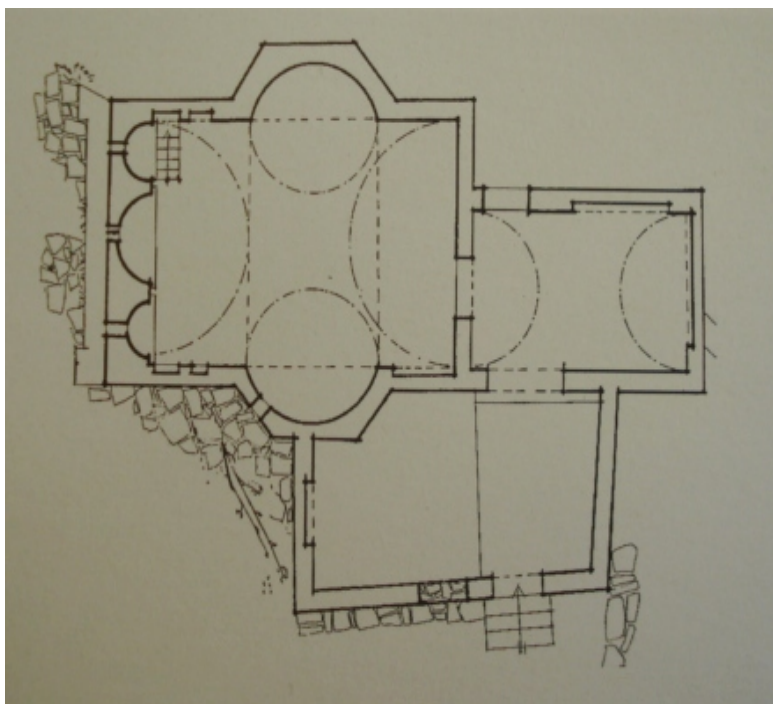

Η μονή περιλαμβάνει το καθολικό και τα κελιά, που είναι χτισμένα σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα. Το καθολικό χτίστηκε στις αρχές του 16^{ου} αιώνα στον τύπο της μονόχωρης, θολοσκέπαστης βασιλικής, με τρίπλευρη αψίδα ανατολικά. Στη βόρεια πλευρά υπήρχε παράλληλος ορθογώνιος χώρος (πλευρικός νάρθηκας) που στεγαζόταν με ημικυκλική κάμαρα. Σήμερα ο χώρος αυτός έχει σχεδόν καταστραφεί και ότι απέμεινε έχει ενσωματωθεί στο συγκρότημα των νεότερων κελιών, που εφάπτονται στη βορειοανατολική πλευρά του ναού. Η σημερινή μορφή του καθολικού οφείλεται στις εργασίες που έγιναν μεταξύ των ετών 1724-1748 από τον ηγούμενο Νικηφόρο. Τότε, για λόγους ευρυχωρίας κατεδαφίστηκε ο δυτικός τοίχος, και ο ναός ενώθηκε με το νάρθηκα. Νέος τετραγωνικός νάρθηκας προστέθηκε δυτικά, ενώ παράλληλα ο βόρειος και ο νότιος τοίχος του ενώθηκαν με τον περιβολότοιχο της μονής, με αποτέλεσμα να υπάρξει δυτικά και ένας μικρός εξωνάρθηκας. Αντίστοιχος χώρος χτίστηκε και στο δυτικό μέρος του πλευρικού νάρθηκα. Σήμερα η πρόσβαση στο ναό γίνεται από τη βόρεια πλευρά του εξωνάρθηκα, που προστατεύεται από χαμηλό χαγιάτι.

3.1.3 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

Από το μοναστηριακό συγκρότημα που έχτισαν οι Αψαράδες σώζεται μόνο το καθολικό. Τα κελιά είναι αρκετά νεότερα και έχουν σχετικά πρόσφατα αναστηλωθεί. Ο ναός είναι χτισμένος σε ένα σπάνιο αρχιτεκτονικό ρυθμό, που συνδυάζει στοιχεία από τον σταυρεπίστεγο και τον αγιορείτικο ή αθωνίτικο τύπο. Είναι μονόχωρος, διαστάσεων 6,37 X 3,76, με δύο τρίπλευρες κόγχες (χορούς) στη βόρεια και τη νότια πλευρά και σύγχρονο νάρθηκα στα δυτικά. Παλαιότερα υπήρχε στο βόρειο μέρος

ένας πλευρικός νάρθηκας, ο οποίος σήμερα έχει κατεδαφιστεί.

Η κόγχη του ιερού βήματος, καθώς και οι κόγχες της πρόθεσης και του διακονικού, ανοίγονται στο πάχος του ανατολικού τοίχου. Στο χώρο του ιερού υπάρχει υπόγεια κρύπτη που

καλύπτεται με καταπακτή και η οποία οδηγούσε στη λίμνη σε περίπτωση κινδύνου. Εξωτερικά, η ανατολική πλευρά διαμορφώνεται ενιαία και στο κάτω μέρος της φέρει μεταγενέστερο τοίχο αντιστήριξης, ύψους 3μ. που ενισχύεται στα άκρα από δύο αντηρίδες. Ο ναός καλύπτεται με ημικυλινδρική κάμαρα, η οποία διακόπτεται από άλλη εγκάρσια, υπερυψωμένη, με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται στη στέγη το σχήμα του σταυρού.

Ο ναός είναι χτισμένος με λιθοδομή, στην οποία παρεμβάλλονται σποραδικά πλίνθοι. Ο εξωτερικός διάκοσμος είναι λιτός και περιορίζεται στα πλίνθινα πλαίσια των ανοιγμάτων και στις οδοντωτές ταινίες που κοσμούν τα γείσα της στέγης. Διπλή οδοντωτή ταινία περιτρέχει και τη στέψη των τοίχων της εγκάρσιας κάμαρας. Στην ανατολική πλευρά υπάρχει ένας μεγάλος πλίνθινος σταυρός καθώς και εντοιχισμένο ομόγαλο με εγχάρακτο σταυρό και την επιγραφή Ι(ΗΣΟΥ)ΧΧ(ΡΙΣΤΟ)Ν(Ι)Κ(Α).

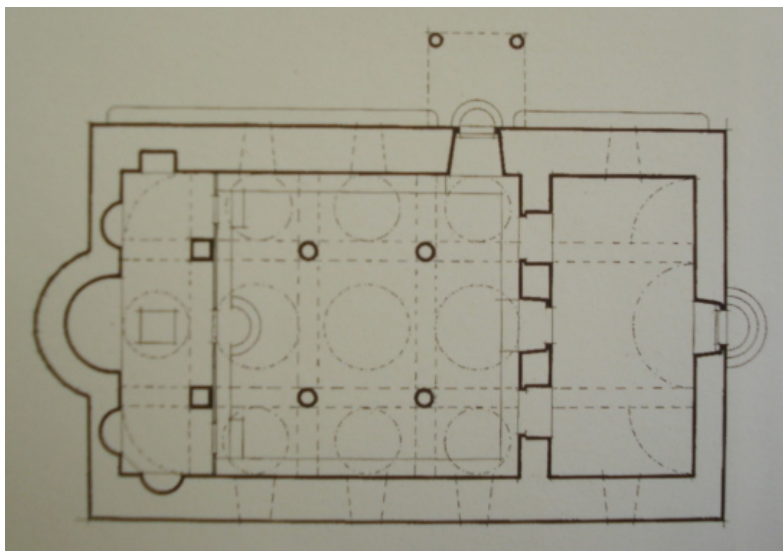
Η πρόσβαση στο ναό γίνεται από ένα μεγάλο τοξωτό άνοιγμα στη βόρεια πλευρά του νάρθηκα. Η μοναδική είσοδος του ναού βρίσκεται στο δυτικό τοίχο. Ο νάρθηκας έχει άλλο ένα άνοιγμα νότια που οδηγεί στο χώρο της γειτονικής σπηλιάς, όπου υπάρχει ένα πηγάδι. Δύο μεγάλα αβαθή τυφλά αψιδώματα διακοσμούν το νότιο και το δυτικό τοίχο του νάρθηκα. Ο κύριος ναός έχει πέντε παράθυρα στον ανατολικό τοίχο, επάλληλα τοποθετημένα. Από αυτά, το μεσαίο κάτω είναι δίλοβο. Λιγότερα παράθυρα ανοίγονται στο βόριο και νότιο τοίχο. Όλα φέρουν κλιμακωτά πλίνθινα πλαίσια. Παράθυρα φέρνει και η εγκάρσια καμάρα (τρίλοβο στη βόρεια πλευρά στη νότια).

“Το καθολικό της μονής στα ανατολικά”

3.1.4 Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

Το καθολικό είναι χτισμένο στον τύπο της τρίκλιτης βασιλικής (διαστάσεων 17 X

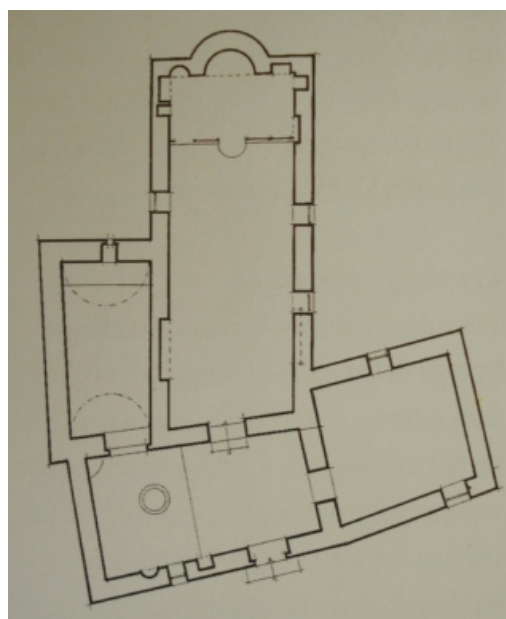

0.20μ) με ορθογώνιο νάρθηκα δυτικά. Τα κλίτη χωρίζονται μεταξύ τους από δύο ζεύγη κίωνων σε δύο σειρές. Ένα ζεύγος πεσσών υπάρχει επίσης στο χώρο του ιερού. Ανατολικά εξέχει η πολυγωνική αψίδα του ιερού, ενώ οι κόγχες της πρόθεσης και

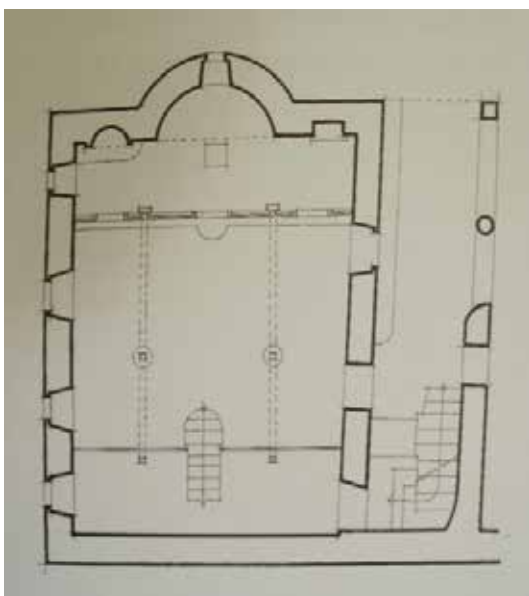
του διακονικού εγγράφονται στο πάχος του τοίχου. Δύο άλλες κόγχες ανοίγονται στο πάχος του βόρειου και του νότιου τοίχου. Μια σειρά από μικρά ορθογώνια παράθυρα ανοίγονται στο πάνω μέρος του βόρειου και του νότιου τοίχου. Η είσοδος βρίσκεται στη νότια πλευρά και προστατεύεται από χαγιάτι, ενώ μια δεύτερη είσοδος υπάρχει δυτικά. Η στέγαση του καθολικού γίνεται εσωτερικά με δέκα φούρνικά και εξωτερικά με ξυλοστέγη. Ο ναός έχει ενσωματωμένα αρκετά κοσμικά στοιχεία, χαρακτηριστικά και άλλων ναών των Ιωαννίνων που χρονολογούνται στην ίδια εποχή.

3.1.5 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΟΥ

Το καθολικό είναι μονόχωρος ναός με ημικυκλική αψίδα ανατολικά, νάρθηκα δυτικά και ενσωματωμένο κελί στη νότια πλευρά. Βόρεια, και σε επαφή με το ναό, υπάρχει μικρό καμαροσκέπαστο παρεκκλήσι. Ο ναός είναι χτισμένος με αργολιθοδομή. Ωστόσο στα κατώτερα μέρη των τοίχων είναι ενσωματωμένα τμήματα από τοίχους παλαιότερου ναού που υπήρχε στην ίδια θέση, χτισμένους με ακανόνιστους λίθους στους οποίους παρεμβάλλονται πλίνθοι.

3.1.6 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

Η μονή αποτελείται από το καθολικό και τα κελιά που υπάρχουν στη βόρεια και τη νότια πλευρά. Το καθολικό είναι μικρών διαστάσεων βασιλική, με ημικυκλική αψίδα που εξέχει ανατολικά και νεότερο χαγιάτι στη νότια πλευρά. Εσωτερικά ο ναός χωρίζεται σε τρία κλίτη, με δύο κιονοστοιχίες που έχουν από τρεις ξύλινους κίονες. Χαρακτηριστικά είναι τα θολωτά τόξα που στηρίζουν οι κιονοστοιχίες και αποτελούν στοιχείο της λαϊκής

γιαννιώτικης αρχιτεκτονικής. Δυτικά του ναού, σε ψηλότερο σημείο, διαμορφώνεται γυναικωνίτης, στον οποίο οδηγεί μικρή κλίμακα, ενώ είναι προσιτός και από άλλη κλίμακα στη νοτιοδυτική γωνία, εξωτερικά του μνημείου.

Η κύρια είσοδος του ναού βρίσκεται στη νότια πλευρά και είναι χαμηλή με τοξωτό υπέρυθρο. Ο χώρος φωτίζεται από λιγοστά ορθογώνια παράθυρα που ανοίγονται στη βόρεια πλευρά. Ο ναός είναι χτισμένος με αργολιθοδομή και κονίαμα, εκτός από την αγίδα που είναι κτισμένη με λαξευμένες πέτρες κατά το ψευδοισόδομο σύστημα. Ανάμεσα στις λευκές πέτρες παρεμβάλλονται, σε παράλληλες αποστάσεις, σειρές από μαύρες πέτρες που διακοσμούν την αγίδα.

Στο νότιο τοίχο του ναού έχει ενσωματωθεί μέρος από τον τοίχο παλαιότερου ναού, χτισμένου με πέτρες που ανάμεσα τους παρεμβάλλονται πλίνθοι. Στο παλαιό εκείνο τοίχο διαμορφώνεται χαμηλή είσοδος, τοιχισμένη σήμερα με πλίνθινο τοξωτό πλαίσιο. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων αναστηλωτικών εργασιών, στη νοτιοανατολική γωνία του ναού αποκαλύφθηκαν τα ερείπια της αγίδας του αρχικού αυτού κτίσματος. Τα παλαιότερα αυτά αρχιτεκτονικά λείψανα ανήκουν πιθανώς στο ησυχαστήριο του Αγίου Παντελεήμονος που αναφέρεται στην αυτοβιογραφία των Αψαράδων και υπήρχε πριν από το 1506-07

“ Η μονή του Αγίου Παντελεήμονος και από τις τέσσερις όψεις της ”

3.1.7 Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Το καθολικό είναι μονόχωρος ξυλόστεγος ναός, με ημικυκλική αψίδα ανατολικά και τετράγωνο νάρθηκα στη δυτική πλευρά. Είναι χτισμένος με ακανόνιστους λίθους,

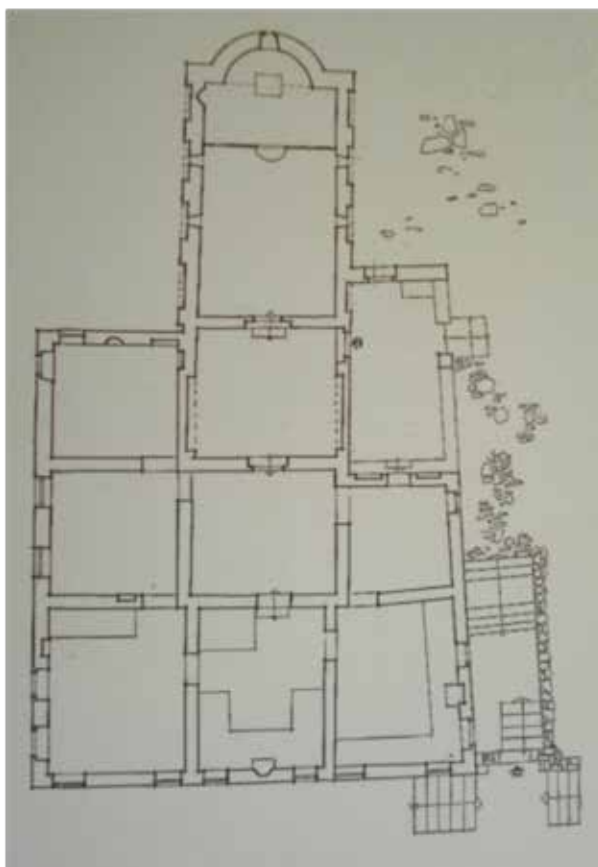

ανάμεσα στους οποίους παρεμβάλλονται, σε οριζόντια και κάθετη διάταξη, τούβλα σε διπλές ή τριπλές σειρές (πλινθοπερίκλειστο σύστημα). Η βόρεια και η νότια πλευρά κοσμούνται από πέντε αβαθή αψιδώματα με πλίνθινα τόξα. Πλίνθινη ταινία ζικ-ζακ, διακοσμεί

επίσης την αψίδα του Ιερού, ενώ δύο οδοντωτές ταινίες, η μια κάτω από το γείσο της στέγης και η άλλη στο ύψος της γένεσης των τόξων των αψιδωμάτων, τονίζουν την περίτεχνη όψη του μνημείου. Πιο πλούσια είναι η διακόσμηση της δυτικής πλευράς με πλίνθους που σχηματίζουν μαϊάνδρο, σταυρό κ.α.

Η κύρια είσοδος στο καθολικό βρίσκεται στη νότια πλευρά του νάρθηκα. Πάνω από αυτή ανοίγεται ένα μικρότερο αψιδώμα με τοιχογραφία στην οποία απεικονίζεται ο τιμώμενος Άγιος Νικόλαος. Η τοιχογραφία, σύμφωνα με την επιγραφή που φέρει, είναι έργο του ζωγράφου Πέτρου Γεωργιάδη και έγινε το 1849.

Μια δεύτερη είσοδος στη δυτική πλευρά οδηγεί στο ενσωματωμένο διώροφο κελί που χρονολογείται στην εποχή της Τουρκοκρατίας, ανακαινίστηκε όμως ριζικά τη δεκαετία του 1990.

Στο ναό ανοίγονται σήμερα δύο μόνο ορθογώνια παράθυρα, ένα στην αγίδα και ένα δεύτερο στη βόρεια πλευρά, ενώ στη στέγη ανοίγονται δύο φεγγίτες. Παλαιότερα ο ναός έφερε τρία μικρά τοξωτά παράθυρα (δύο στη νότια και ένα στη βόρεια πλευρά), που εντειχίστηκαν το 1542-42 όταν έγιναν οι τοιχογραφίες.

“ Η ανατολική πλευρά της Μονής, όπου βρίσκεται το Ιερό. ”

3.2 ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ

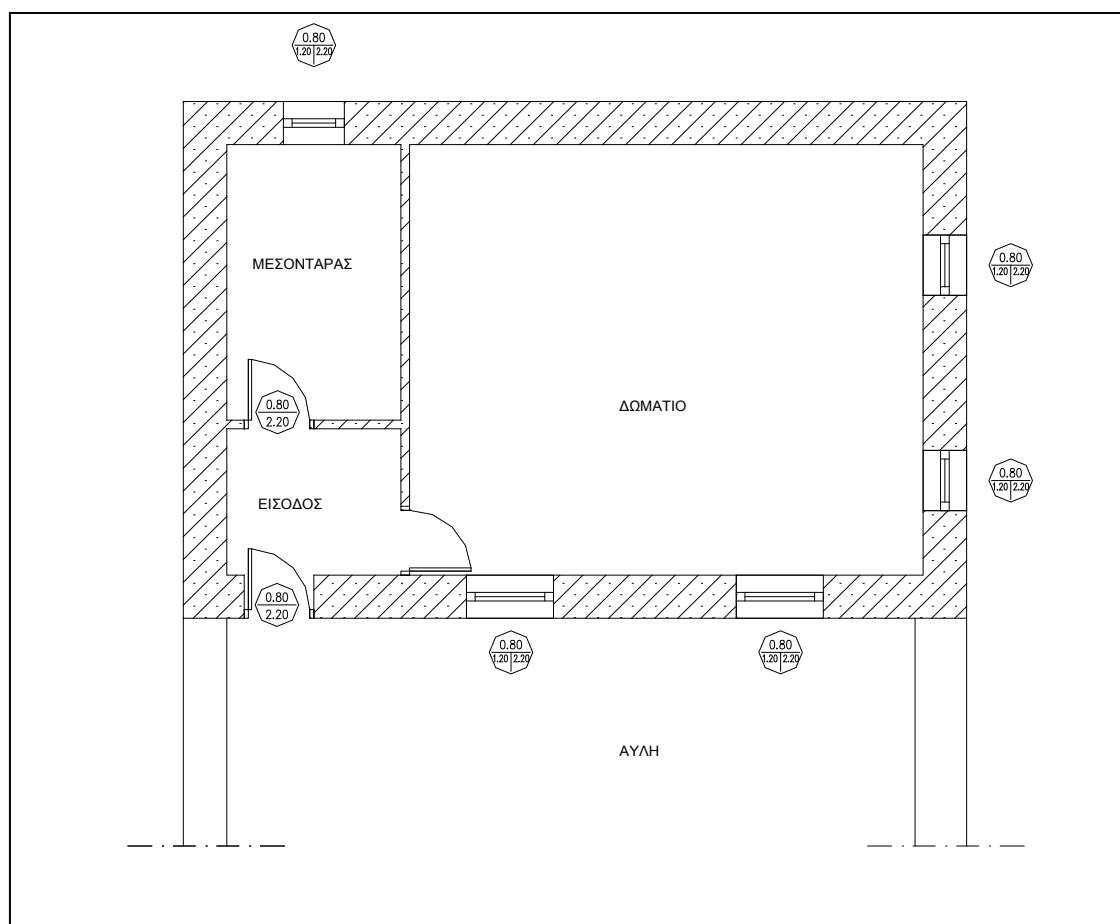
Με γνώμονα τις αλληπάλληλες καταστροφές, τις σωζόμενες μαρτυρίες και μορφολογικές παρατηρήσεις, μπορούμε να διαχωρίσουμε τα σωζόμενα σπίτια σε δύο κατηγορίες : σπίτια μέχρι το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα, και αυτά του δεύτερου μισού του 19^{ου} αιώνα. Τα πρώτα αποτελούν το καθαυτό τύπο σπιτιού της εποχής της ακμής της πόλης, με πολλά κοινά στοιχεία με τα σπίτια τόσο του υπόλοιπου βορειοελλαδικού χώρου όσο και του ευρύτερου βαλκανικού. Τα δεύτερα σαν μεταγενέστερα, αρχίζουν να εμφανίζουν χαρακτηριστικά νεοκλασικά, φιλτραρισμένα από το υψηλό αισθητήριο των φημισμένων σχεδόν σε ολόκληρα τα βαλκάνια τεχνιτών από τα μαστροχώρια της Ηπείρου.

“Κύρια όψη αρχοντικής κατοικίας που συναντάται στην βόρειο Ελλάδα με γνώριμα χαρακτηριστικά το δέσιμο της πέτρας, του ξύλου.”

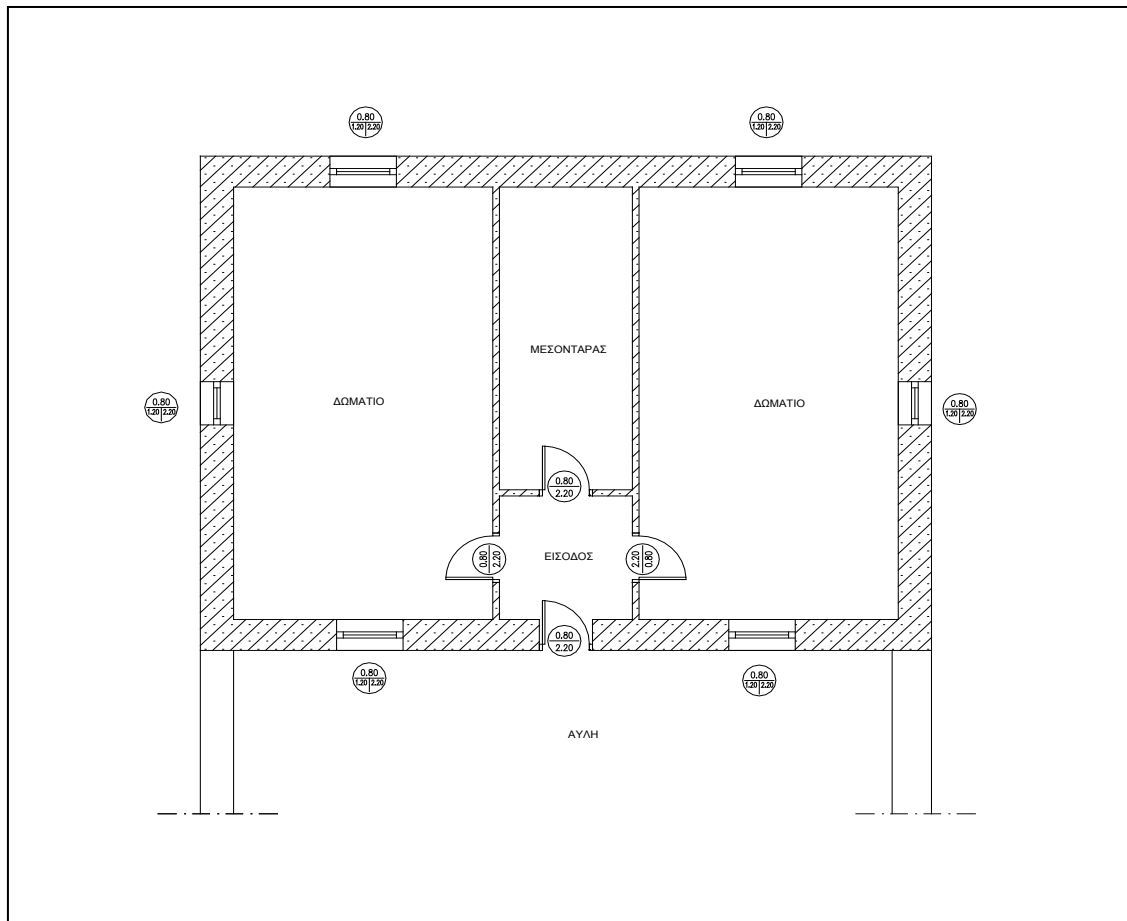
3.2.1 ΚΑΤΟΨΕΙΣ ΑΡΧΟΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΑΙΚΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΤΟΥΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

Η απλότητα η σαφήνεια και η γεωμετρική καθαρότητα των όψεων αλλά και η συμμετρία τους αντικατοπτρίζεται και στις όψεις τους. Χαρακτηριστικό της μορφολογίας της παλαιάς νησιώτικης κατοικίας είναι ότι οι εξωτερικοί τοίχοι είναι τυφλοί και όλα τα ανοίγματα βλέπουν στην αυλή. Λείπουν ακόμη από τους εξωτερικούς τοίχους οι εξώστες και οι εξώθυρες. Βέβαια με το πέρασμα των χρόνων οι ανάγκες για καλύτερη ποιότητα ζωής ανάγκασε τους κατοίκους να μην κατασκευάζουν τα σπίτια τους με τυφλούς τοίχους.

“Ο πιο απλός τύπος κάτοψης έχει χαρακτηριστικά μικρή είσοδο και αποτελείται από ένα κύριο χώρο (δωμάτιο) και ένα βοηθητικό (μεσονταράς) το κτίσμα είναι μονώροφο και η στέγη του είναι συνήθως απλή τετράρριχτη περίπτωση μιας τέτοιας κατασκευής συγκαταλέγεται στους τύπους των λαϊκών σπιτιών”

Τα παράθυρα είναι μικροί φεγγίτες 0,70 Μ * 0,70 Μ για τους ισόγειους τύπους 100Μ * 150Μ για τα διώροφα. Στα παράθυρα υπάρχουν πέτρινα οριζόντια πρέκια και μερικές φορές συναντάμε ανακουφιστικά τόξα χαμηλωμένα ή ημικυκλικά πρέκια. Στις παλιές αυλόθυρες οι λαμπάδες συναντώνται με το πρέκι κάτω από τη σκεπή του σε ελαφρό τεταρτοκύκλιο.

“ Η κάτοψη αυτής της λαϊκής κατοικίας διαθέτει έναν ακόμα κύριο χώρο και κάλυπτε τις ανάγκες μιας μεγάλης οικογένειας. ”

Οι κατοικίες είναι λιθόκτιστες με εμφανή λιθοδομή ασβεστωμένη ή στο φυσικό της χρώμα με περιμετρικά ζωνάρια γύρω από τα παράθυρα. Αυτά τα ζωνάρια χρωματίζονται με ώχρα ανοιχτή ή κεραμιδί, ενώ τα πλαίσια των παραθύρων είναι λευκά.

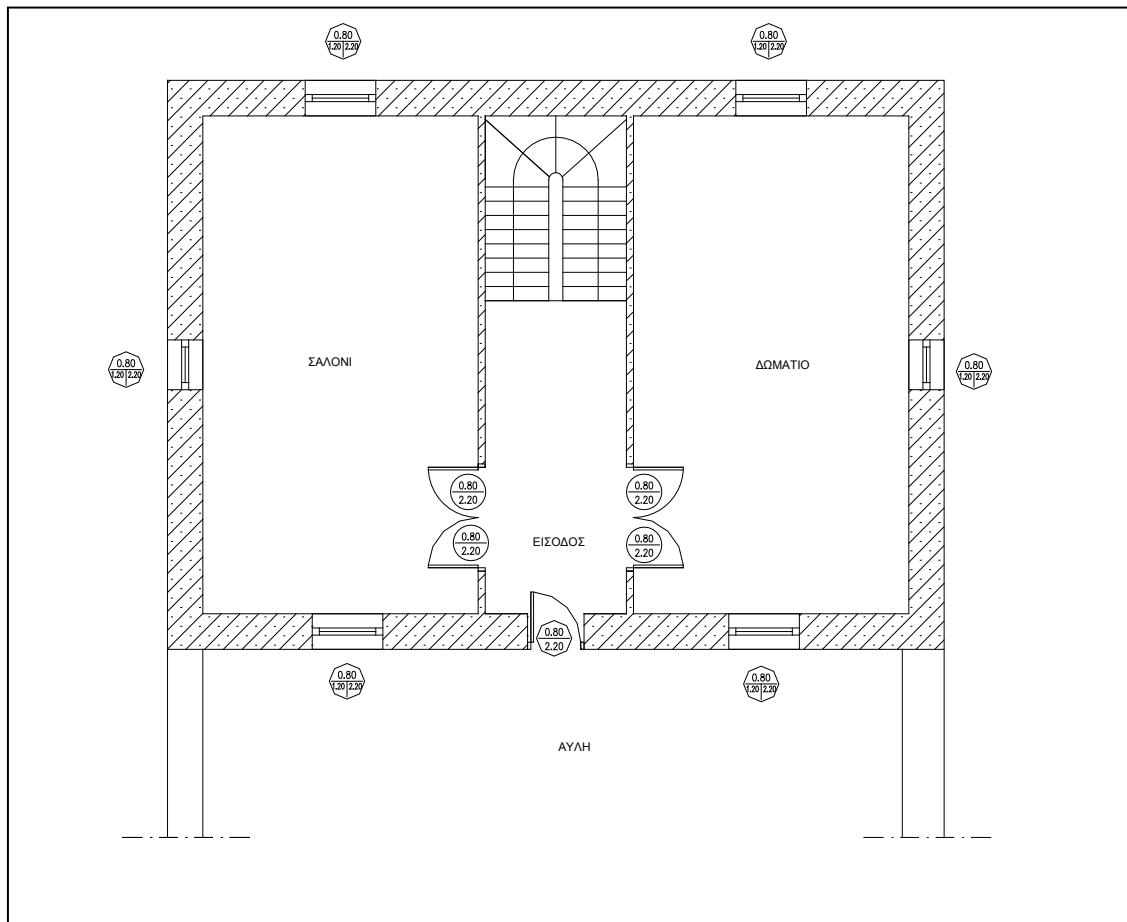

Οι στέγες έχουν απλά σχήματα, είναι συνήθως τετράρριχτες και καλύπτονται με μαυρόπλακα. Μερικές φορές διαμορφώνονται κάτω από τη στέγη πέτρινα φουρούσια που κρατάνε την πέτρινη προεξοχή της. Απότμηση της γωνίας στα δώροφα παρατηρούμε σπάνια και τότε υπάρχει μόνο στο ισόγειο.

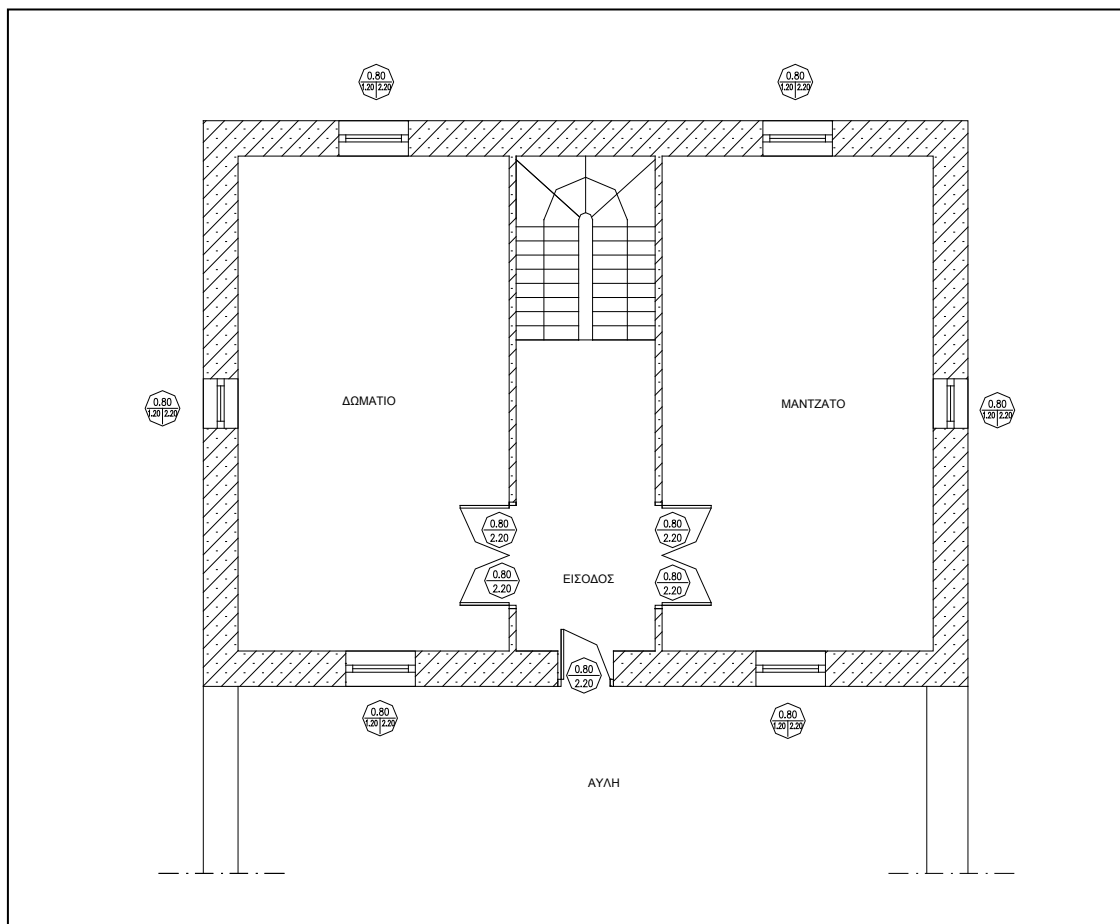

Οι άλλες όψεις των βασικών κτισμάτων είναι απλές επίπεδες χωρίς προεξοχές. Τα διακοσμητικά στοιχεία των κατοικιών είναι σπάνια. Σημαντικότερα είναι οι εξωτερικές κτιστές σκάλες που οδηγούν στον όροφο.

“Η παραδοσιακή διώροφη κατοικία χαρακτηρίζεται επίσης για την απλότητα της και ακολουθεί την ίδια διάταξη των λαϊκών σπιτιών πλέον όμως η θέση του δευτερεύοντος χώρου αντικαθίσταται από τη σκάλα που ενώνει εσωτερικά τους δύο ορόφους. Αριστερά και δεξιά αυτής διαμορφώνονται οι κύριοι χώροι”

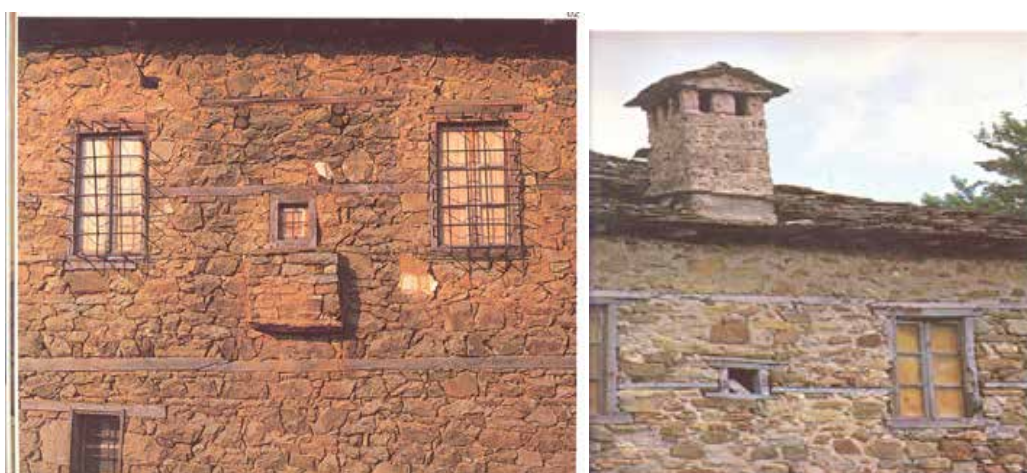
Η πράξη στο αρχιτεκτονικό πεδίο δεν είναι καθόλου αυτόνομη. Συνδέεται με όλους τους τομείς της κουλτούρας, αλλά και με το σύνολο της τοπικής ζωής, με τις κοινωνικές, οικονομικές, και πολιτικές δομές, που τη συναπαρτίζουν αλλά και με τις προοπτικές μετασχηματισμού. Γι' αυτό και δε θα μπορούσε ποτέ να κριθεί και να καταξιωθεί παρά σε συσχετισμό με αυτές τις δομές και αυτές τις προοπτικές. Το βασικό κτίσμα των παλαιών σπιτιών είναι απλό στη λειτουργία του και με σαφήνεια στη διάρθρωση των χώρων του. Η τυπολογία των κτισμάτων είναι η παρακάτω.

..

3.2.2 ΥΛΙΚΑ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

Τα υλικά δόμησης και οι τρόποι κατασκευής του γιαννιώτικου σπιτιού δεν παρουσιάζουν σημαντικές ιδιαιτερότητες σε σύγκριση με τις παραδοσιακές εφαρμογές στην Ήπειρο γενικά. Τα κύρια υλικά δόμησης είναι τα φυσικά υλικά της περιοχής:

1. η γκριζοκαφετιά ή γκριζοπράσινη πέτρα για τις τοιχοποιίες,
2. οι γκριζοπράσινες σχιστολιθικές πλάκες για τις επικαλύψεις και δαπεδοστρώσεις
3. και το ξύλο της άξιας, του ρόμπολου και της Πεύκης για τις ξυλοκατασκευές.
4. Η χρήση μετάλλων παλιότερα ήταν σχεδόν ανύπαρκτη.

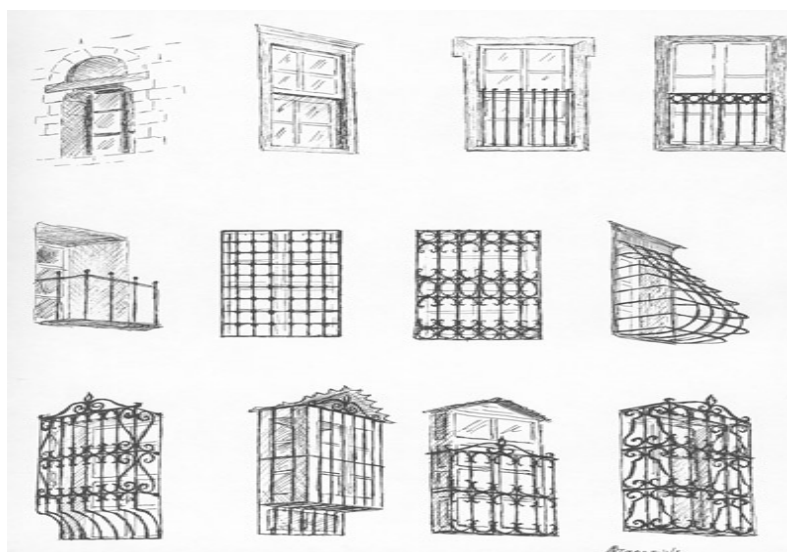
Οι τρόποι κατασκευής είναι όμοιοι με τους τυπικά παραδοσιακούς. Οι εξωτερικοί τοίχοι κατασκευάζονται σε πάχη 0.50-0.70 μ. με άσβεστο κονίαμα και ξυλοδέματα ανά 0.70 μ. περίπου και εσωτερικά μένουν ανεπίχριστοι, μόνο δε κατά την προεξοχή αποτελούν ξυλοκατασκευή. Οι εσωτερικοί τοίχοι και μερικά εξωτερικά τμήματα τού ορόφου μπορεί να είναι από μπαγδατί. Στο υπόγειο οι τοίχοι διατηρούνται ανεπίχριστοι, ενώ στον όροφο, εσωτερικά, επιχρίονται και ασβεστώνονται.

3.2.3 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

Τα μορφολογικά στοιχεία του εσωτερικού χώρου είναι ποικίλα. Εσωτερικά σημαντικά στοιχεία είναι τα τζάκια. Οι εσωτερικές πόρτες είναι ταμπλαδωτές και ξύλινες. Τα παράθυρα είναι μικρά ξύλινα και έχουν υαλοστάσια με ενδιάμεσα καΐκια. Η εσωτερική σκάλα, όταν υπάρχει, είναι ξύλινη. Τα ταβάνια είναι σανιδωτά και οι γύρω σανίδες τους σκαλισμένες. Συχνά συναντάμε και ζωγραφιστά ταβάνια.

3.2.3.1 ΠΑΡΑΘΥΡΑ

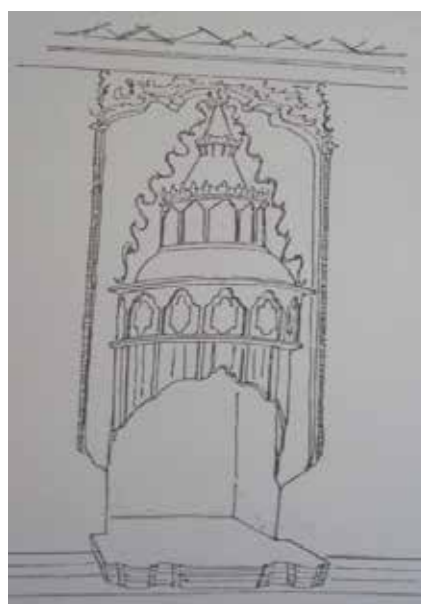
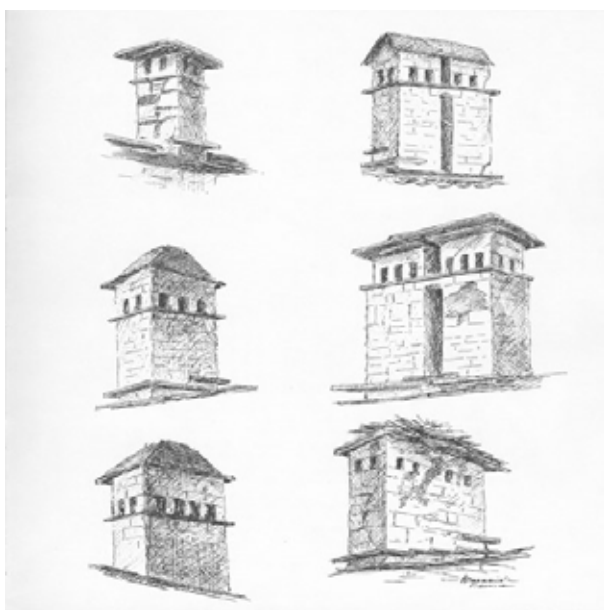
Στο σχέδιο που ακολουθεί υπάρχουν ορισμένοι τύποι παραθύρων από τους πιο συνηθισμένους στα Γιάννινα. Το επάνω αριστερά είναι με το γνωστό πέτρινο τόξο. Τα τρία επόμενα είναι παράθυρα που συναντάμε στον όροφο συνήθως και έχουν ξύλινο πλαίσιο σε σχήμα Π με παραλλαγές. Ορισμένα έχουν σιδεριές ως τη μέση. Στη δεύτερη σειρά, εκτός από το πρώτο που έχει κι αυτό μισή σιδεριά, τα υπόλοιπα τα βρίσκουμε συνήθως στο κάτω πάτωμα και έχουν ολόκληρες σιδεριές για ασφάλεια. Στην τρίτη σειρά είναι παράθυρα ισογείου, μάλιστα στα δύο αριστερά, επειδή είναι στο ύψος του ανθρώπου, ο σιδεράς έδωσε αυτή την πρακτική λύση.

“Διάφοροι τύποι παραθύρων που συναντώνται στην βόρειο Ελλάδα και στα νησιά του Ιονίου”

3.2.3.2 TZAKIA

Εκτός από τ' αρχοντικά, πολλές φορές τζάκι είχαν και τα αστικά σπίτια στα Γιάννινα. Οι καπνοδόχοι τους (μουχαριά) ήταν κτισμένες από άσπρη πέτρα που αφθονεί στην περιοχή και είναι ευκολοπελέκητη. Πολλοί όμως για οικονομία τις έχτιζαν με τούβλα και τις σκέπαζαν με τσιμέντο αντί γκρίζα πλάκα. Στο σχέδιο 1 έχουμε χαρακτηριστικούς τύπους καπνοδόχων με πέτρα. Η πρώτη με δύο τρύπες για τον καπό είναι στην οδό Καραπάνου στο κέντρο της πόλης των Ιωαννίνων. Δίπλα της, διπλή, με δύο τρύπες, είναι στην οδό Δαγκλή. Στη μέση μονή καπνοδόχος με τρεις τρύπες, βρίσκεται στη Βενιζέλου και δίπλα της μία διπλή με τρεις τρύπες, βρίσκεται στην Ασωπίου. Τέλος, μία μονή καπνοδόχος με τέσσερις τρύπες που βρίσκεται στη Βενιζέλου και μία άλλη στο πλάι της με φωλιά για λελέκια, που βρίσκεται στη Λ. Βύρωνος και έχει πέντε τρύπες.

3.2.3.3 ΠΟΡΤΕΣ

Στην ευρύχωρη ανοιχτή κρεβάτα, βλέπουν οι πόρτες των χειμωνιάτικων δωματίων του προηγούμενου αρχοντικού. Μία απ' αυτές τις πόρτες είναι στο σχέδιο. Είναι ταμπλαδωτή με ημικυκλικό ξύλινο διακοσμητικό τόξο. Επάνω από την πόρτα είναι ένα τμήμα ενός από τα τέσσερα καφασωτά παράθυρα που βρίσκονται σε σειρά πάνω από τις πόρτες της κρεβάτας.

“Έύλινες σαμαροσκέπαστες εξώπορτες.”

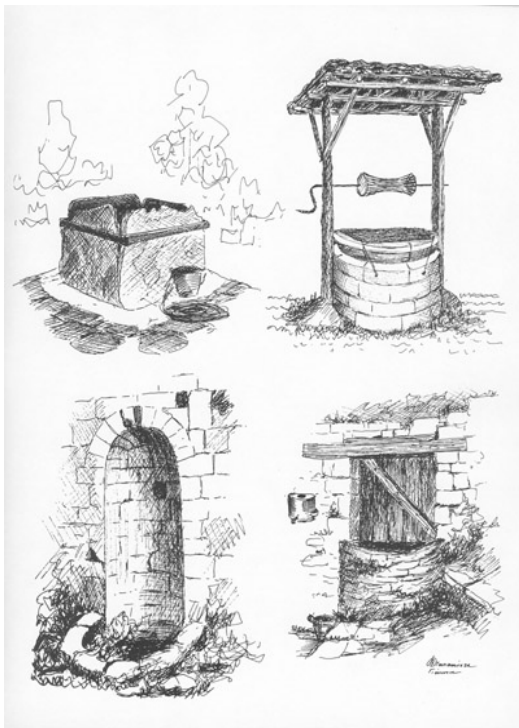
3.2.3.4 ΠΗΓΑΔΙΑ

Σήμερα ελάχιστα πηγάδια έχουν μείνει στα Γιάννινα, τα οποία φυσικά δε χρησιμοποιούνται. Υπήρχαν πηγάδια, μισοπήγαδα και στέρνες. Τα μισοπήγαδα ήταν κατασκευασμένα στο σύνορο δύο οικοπέδων για οικονομία. Το μισό από τη μία αυλή και το μισό από την άλλη. Όταν οι καιροί ήταν δύσκολοι, το κάθετο ξύλινο χώρισμα σηκωνόταν, και μέσα από τη διπλανή αυλή έφευγε και έτσι γλίτωνε ο κυνηγημένος. Ο παλιός Γιαννιώτης συγγραφέας Κώστας Φωτόπουλος είπε πως στην πόλη υπήρχαν περίπου 25 πηγάδια σε

γειτονιές. Κατασκευάζονταν από κοινού με έξοδα της γειτονιάς, γιατί το κόστος ήταν

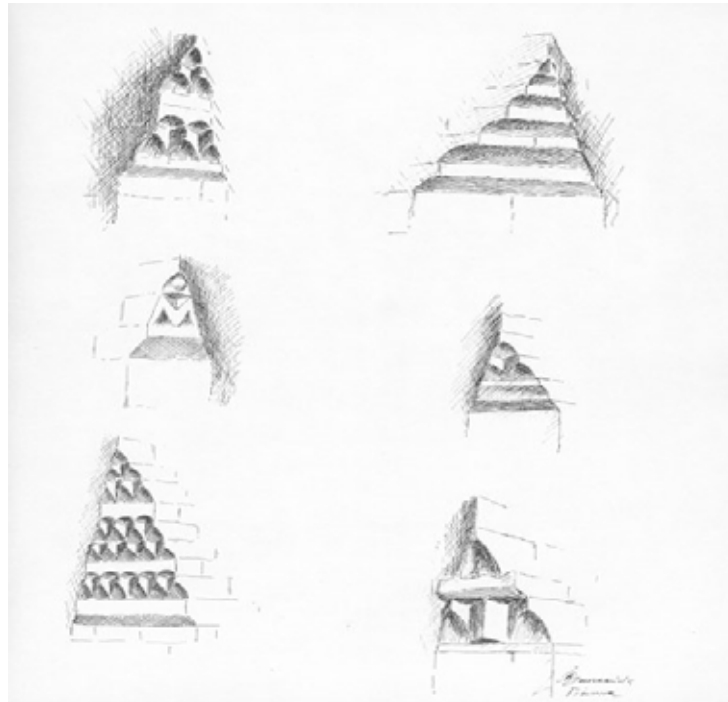
πολύ υψηλό. Τέτοια ήταν στου Πολ (Καραβατιά), μπροστά από το ξενοδοχείο «Μητρόπολις» (σ' αυτό έσκαβαν χωρίς να βρουν ποτέ τον πάτο, γιατί περνούσε ποτάμι από κάτω). Άλλο ένα ήταν του Σιώζου (τέρμα Κομνηνών). Μετά ο Δήμος έβαλε στις γειτονιές σιδερένιες μεγάλες βρύσες με χειροκίνητο βραχίονα, ώσπου μπήκε το νερό σε κάθε σπίτι. Στο σχέδιο, επάνω αριστερά, είναι το πηγάδι στο σπίτι του πολιούχου Αγίου Γεωργίου, δίπλα είναι του Μπαμπασίκα. Κάτω αριστερά, είναι το πηγάδι στη στοά Αλιέως και πλάι ήταν το μισοπήγαδο Γρίβα-Τατσιώνη.

“Διάφοροι τύποι πηγαδιών που συναντώνται στη βόρεια Ελλάδα.”

3.2.3.5 ΓΩΝΙΕΣ

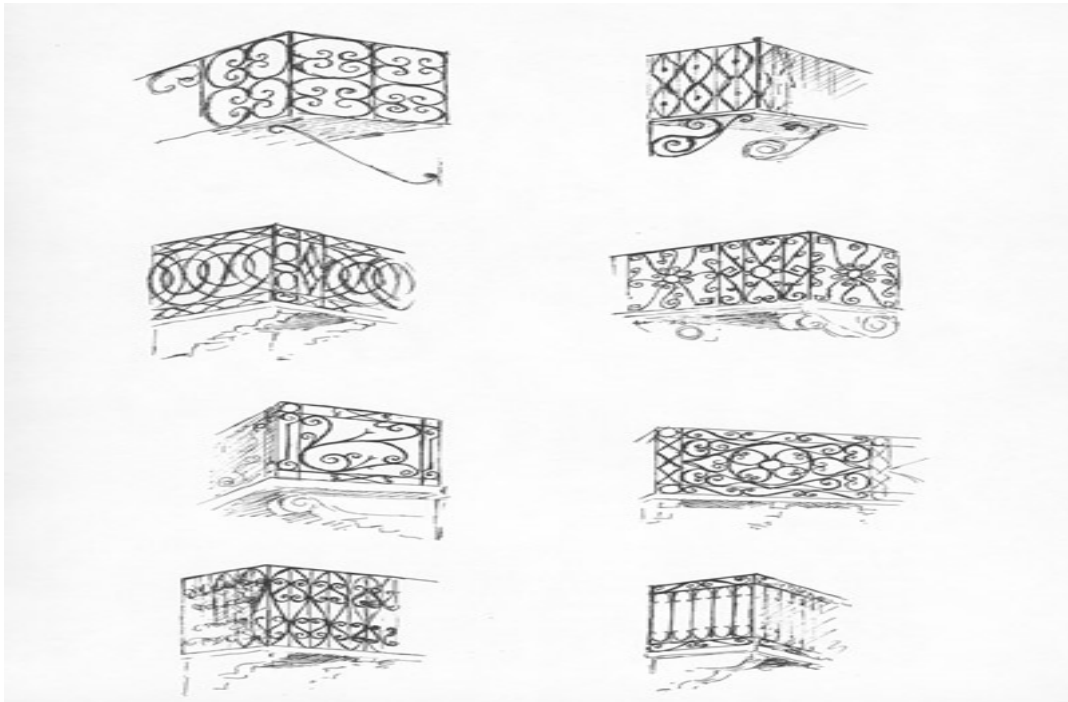
Πολλά σπίτια είχαν κομμένες γωνίες για πρακτικούς λόγους. Η φαντασία και το μεράκι του τεχνίτη έδιναν τον ξεχωριστό διακοσμητικό χαρακτήρα σ' αυτές τις γωνίες. Σήμερα ονομάζονται πέτρινοι σταλακτίτες, αλλά οι τεχνίτες τις έλεγαν λειψάδες. Στο σχέδιο, ορισμένες τέτοιες γωνίες από σπίτια του κάστρου, της αγοράς και της πόλης.

“Οι γωνίες αποτελούν μια αρχιτεκτονική λεπτομέρεια του κτιρίου”

3.2.3.6 ΜΠΑΛΚΟΝΙΑ

Τα μπαλκόνια, στα Γιάννινα, ήταν από ατόφιο σίδηρο, που ο τεχνίτης σιδεράς χτύπαγε και του έδινε το σχήμα που ήθελε. Στο σχέδιο λεπτομέρειες από γιαννιώτικα μπαλκόνια.

“Χαρακτηριστικά δείγματα αυτής της αρχιτεκτονικής βρίσκονται στη πόλη των Ιωννίνων”

3.2.3.7 ΑΥΛΟΠΟΡΤΕΣ

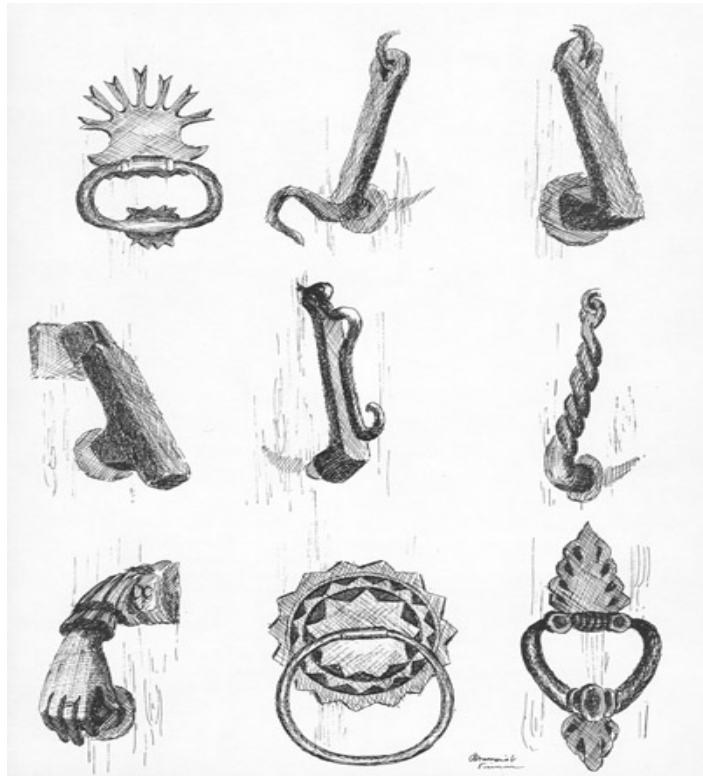

Τα σπίτια που είχαν την αυλή μπροστά, είχαν φυσικά και την αυλόπορτά τους, που ήταν συνήθως μεγαλύτερη από τις άλλες και συνοδευόταν από μικρή κεραμιδένια στέγη, όπως βλέπουμε και στο σχέδιο. Πόρτα του σχεδίου είναι σχεδιασμένη από το μέσα μέρος και είναι ξύλινη με χοντρά φύλλα καρφωμένα σε δοκάρια. Το ένα πορτόφυλλο συγκρατιέται με μεγάλους σιδερένιους χειροποίητους μεντρεσέδες, ενώ το άλλο με σιδερένιους κρίκους. Η πόρτα έκλεινε με το μάνταλο που άνοιγε όταν τραβούσες την αλυσίδα που κρεμόταν από πάνω. Τη νύχτα ο νοικοκύρης έβαζε το σιδερένιο σύρτη που κρέμεται αριστερά. Πολλές αυλόπορτες είχαν σύρτες και από τις δύο μεριές.

Δύο ακόμη αυλόπορτες από τη μεριά του δρόμου αυτή τη φορά. Η επάνω είναι καρφωτή και έχει στο ένα φύλλο της ρόπτρο (τσοκάνι). Βρίσκεται πίσω από το Αρχιμαντρείο. Η άλλη είναι πιο μικρή και βρίσκεται στην Καραβατιά.

Οι αυλόπορτες και οι εξώπορτες από τα Γιαννιώτικα σπίτια είχαν όλες απαραίτητα ρόπτρα ή τσοκάνια, όπως συνηθίζαμε να τα λέμε. Στο σχέδιο είναι ζωγραφισμένα τα πιο αντιπροσωπευτικά από τα παλιά ρόπτρα που υπήρχαν και υπάρχουν ακόμα στην πόλη μας. Άλλα έχουν την απλοϊκότητα του λαϊκού τεχνίτη, άλλα είναι πιο περίτεχνα. Όλα όμως σφράγισαν την εποχή πριν το ηλεκτρικό κουδούνι.

3.2.3.8 ΧΑΓΙΑΤΙ

Χαγιάτι ορίζεται ο σκεπαστός εξώστης που αποτελεί προέκταση του εσωτερικού χώρου. Στην απλούστερη μορφή του ήταν επιμήκης χώρος που καταλάμβανε όλο το νότιο τμήμα του ορόφου. Πολλές φορές προεξείχε ένα μέτρο από την πορεία του τοίχου, στηριζόμενο σε λοξές ξύλινες αντηρίδες. Το ύψος του ισογείου πολλές φορές, ήταν τόσο μικρό που το χαγιάτι απείχε από το έδαφος 1,50 μ περίπου. Η λειτουργία του ημιπαιθριού αυτού χώρου (χαγιατιού) ήταν βασική για τη ζωή των κατοίκων της υπαίθρου. Στο χαγιάτι ζούσαν, μαγείρευαν, εργάζονταν, μεγάλωναν τα παιδιά και περνούσαν τα τελευταία χρόνια της ζωής τους οι γέροι της οικογένειας.

Η λειτουργία του χαγιατιού φαίνεται καλύτερα σ' αυτό το σχέδιο. Είναι από ένα παλιό σπίτι κοντά στο Αρχιμαντρείο, ιδιοκτησίας Τατσιώνη. Ο τύπος αυτός είναι πολύ κοινός στα γιαννιώτικα σπίτια. Το χαγιάτι είναι στρωμένο με γκρίζα πλάκα, όπως όλα τα χαγιάτια. Δεξιά μας μία μικρή σκάλα διπλή, που οδηγεί στο μαντζάτο ή χειμωνιάτικο. Μία πόρτα πίσω από τη σκάλα βγάζει στην αυλή του σπιτιού. Απέναντι η πόρτα ενός άλλου δωματίου και δίπλα της η στριφτή ξύλινη σκάλα που ανεβάζει στα δωμάτια του ορόφου. Ο όροφος στηρίζεται στη μέση σ' ένα πέτρινο τόξο. Ένα μακρόστενο, τέλος, κογχάριο αριστερά σφραγίζει με τη γραφικότητά του αυτό το γιαννιώτικο χαγιάτι.

3.2.3.9 ΣΤΕΓΕΣ

Η στέγη γίνεται τετράρριχτη με κλίση περίπου 45% από ψευτοζευκτά άξιας η ρόμπουλου και επικαλύπτεται με πλάκες. Οι εσωτερικές πόρτες, με ορθογώνιο πλαίσιο παλιότερα και τοξωτό, είναι ταμπλαδωτές, ενώ οι εξωτερικές είναι καρφωτές με πολύ πλατιές σανίδες. Τα άλλα ανοίγματα κλείνονται με τζαμλίκια που χωρίζονται με καίτια και ταμπλαδωτά πατζούρια η κάγκελα, τα οποία παλιότερα ήταν ξύλινα.

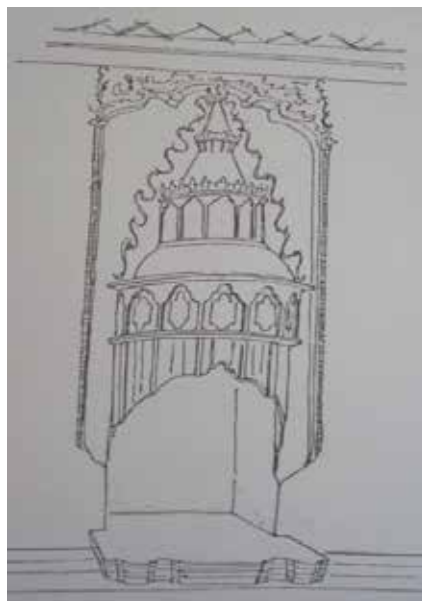

Οι οροφές είναι ξύλινες απλές με πλατιά σανίδια ή σκαλιστές και παλιότερα σύνθετες, ανάλογα με τη χρήση του χώρου. Οι διακοσμημένες οροφές φέρουν απαραίτητα από κέντρο μεγάλο ρόδακα, ο οποίος αρχικά είχε μορφή θόλου, φόντο (κάμπο) γεμισμένο από σκαλιστά η απλά πηγάκια σε διάφορους σχηματισμούς ή και μπλε χρώμα, ενώ στις γωνιές τοποθετούνται διακοσμημένα τρίγωνα. Είναι βέβαιο ότι οι οροφές συμβολίζουν τον ουρανό, δεδομένου ότι ο κοίλος ρόδακας αποκαλείται κουμπές, όπως και οι θόλοι των εκκλησιών.

3.2.3.10 ΔΑΠΕΔΑ

Τα δάπεδα στους ορόφους είναι ξύλινα από πλατιές σανίδες, ενώ στα υπόγεια και στις αυλές είναι χωμάτινα ή πλακόστρωτα. Το χρώμα συναντιέται σπάνια, εκτός από το λευκό του ασβέστη στους τοίχους, και στον κουμπέ, που χρωματιζόταν με βαθιά χρώματα. Τα ντουλάπια, εντοιχισμένα και κυρίως εξωτερικά, είναι ταμπλαδωτά όπλα, ενώ οι μεσάντρες είναι περίτεχνα κοσμημένες ή και ζωγραφισμένες. Τέλος τα τζάκια είναι κατασκευασμένα από ξύλινο σκελετό επιχρισμένο και φέρουν, μέσα

στη φούσκα, μικρό Φεγγίτη με τζάμι χωρισμένο κατά το σχήμα του σταυρού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με τη εργασία αυτή επιχειρήσαμε την παρουσίαση της άγνωστης σε πολλούς αρχιτεκτονική, αυτής που για πολλούς αιώνες ακολουθείτε στη βόρεια Ελλάδα. Η εργασία μας επικεντρώθηκε στην αρχιτεκτονική αποτύπωση της Νήσου της λίμνης των Ιωαννίνων. Όμως μέσα από αυτό το σχετικά μικρό συνοικισμό καταλήγουμε και σε συμπεράσματα για το σύνολο της περιοχής. Αδιαμφισβήτητα η αρχιτεκτονική που έχει ακολουθηθεί στη Νήσο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της αρχιτεκτονικής της πόλης των Ιωαννίνων.

ΚΑΚΟΔΙΑΤΗΡΗΜΕΝΑ ΚΤΡΙΑ. Κατά τις περιηγήσεις μας στη Νήσο εντοπίσαμε αρκετά κτίσματα τα οποία είτε κακής συντήρησης είτε εξαιτίας των χρόνων τους ήταν εναπομείναντα ερείπια ανάμεσα σε όμορφες γειτονιές. Η κατάσταση αυτή αλλοιώνει την εικόνα των διάφορων συνοικισμών, και η ανακατασκευή τους φαντάζει ως η μόνη λύση αν και λόγω της μη χρηματοδότησης του δημοσίου για έργα ανάπλασης στο νησί η σκέψη αυτή δεν θεωρείτε ρεαλιστική.

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ. Συμπέρασμα που αν και δεν προκύπτει άμεσα από τα στοιχεία που παραθέσαμε στην εργασία μας θεωρούμε πως πρέπει αν αναφερθεί είναι η ομοιότητα που διακρίναμε στις αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες (μπαλκόνια παραθυρόφυλλα κ.α.) των κατοικιών της νήσου με κατοικίες των νησιών του Ιονίου (Κέρκυρα, Ζάκυνθο) αλλά και με Ιταλικές πόλεις (Μπάρι, Ανκόνα) γεγονός που δικαιολογείται λόγω των εμπορικών δεσμών αυτών των περιοχών.

ΠΛΑΙΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ. Κάθε φορά που επιστρέψαμε πίσω στη πόλη των Ιωαννίνων από το νησί παρατηρούσαμε πως το νησί δεν παρουσιάζει προδιαγραφές ανάπτυξης, απλά εδώ και δεκαετίες συντηρείτε χωρίς να προσπαθεί να προωθήσει τις όμορφες ιδιαιτερότητες του.

ΗΜΙΤΕΛΕΙΑΣ ΕΡΓΑ. Οι κοινόχρηστοι χώροι (πλατείες δρόμοι) την τελευταία πενταετία έχουν διαμορφωθεί και έχουν πλέον αποκτήσει μια γραφικότητα. Όμως πολλά από τα έργα ανάπλασης του νησιού δεν έχουν ολοκληρωθεί και όπως φαίνεται δεν γίνονται εργασίες προς αυτή την κατεύθυνση.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΔ 13-//1978 (ΠΔ ΦΕΚ Δ 594 1978): Χαρακτ. παραδοσ.οικισμών του Κράτους.Ορ.δομήσεως-Περιορ. (36185)

Άρθρο 1

Χαρακτηρίζονται δια του παρόντος, ως παραδοσιακοί οι εις τον κατωτέρω πίνακα αναφερόμενοι οικισμοί:

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ (ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ):Επαρχία Αιγίνης, Αίγινα

Επαρχία Κυθήρων:Αρωνιάδικα,Καστρισιάνικα,Κάτω Χώρα,Κύθηρα,Μυλοπόταμος.

Επαρχία Πειραιώς: Σπέτσει.

Επαρχία Υδρας: Υδρα.

ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ: Αράχωβα.

ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ: Σκύρος.

ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΟΣ: Χρυσόν, Γαλαξείδιον, Δελφοί.

ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ: Δόμιοι, Φιδάκια, Φούρνα.

ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ: Ελληνόπυργος, Ρεντίνα.

ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ: Ανατολή, Μεγαλόβρυσον, Μεταξοχώριον, Αμπελάκια, Τέμπη, Κρανέα.

ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ: Άγιος Γεώργιος (Νηλείας), Άγιος Λαυρέντιος, Άλλη Μεριά, Ανω Βόλος, Αφυσσός, Βυζίτσα, Δράκεια, Ζαγορά, Κεραμίδιον, Κισσός, Μακρυνίτσα, Μηλέαι, Νεοχώριον, Νταμουχάρι, Πινακάται, Πορταριά, Πουρίον, Τρικέριον, Τσαγκαράδα, Χορευτόν, Αλόνησος, Σκόπελος.

ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ: Ανθούσα, Χαλίκιον.

ΝΟΜΟΣ ΠΙΕΡΙΑΣ: Παντελεήμων.

ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ: Παλαιόκαστρον, Παρθενών.

ΝΟΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ: Καλλονή.

ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ: Πεντάλοφος, Σιάτιστα.

ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΗΣ: Νυμφαίον, Ψαράδες.

ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ: Παγονέριον (Τρερένοβο), Περιθώριον.

ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ: Αλυκή, Θεολόγος, Κάστρο, Μαρίαί, Παλαιοχώριον, Παναγία (Αναστάσιον), Ποταμιά, Πρίνος, Ζυγός, Κορυφαί, Παλιά Καβάλα, Κεχροκάμπος, Κρουνέριον (Κάργα), Μακρυχώριον, Πλαταμών, Στενοπός, Δωμάτια (Σαμάκοβο), Κηπιά (Μποστάν-λη), Μελλισοκομείον, Μεσοροπή, Μουσθένη, Παλιοχώριον, Ποδοχώριον, Πυργοχώριον, Χρυσόκαστρον.

ΝΟΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ: Εμμανουήλ Παπάς (Δοβίτσα), Αλιστράπη, Ηλιοκόμη

(Τσερέπλιανη), Κόρμιτσα, Μικρόν Σούλιον, Πρώτη Ροδολίβος.

ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ: Παλιούριον, Μεταξάδες, Σαμοθράκη.

ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ: Κάτω Καρυόφυτον.

ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ: Βάκος (Βακούφο), Μαρώνεια, Μαυρομμάτιον, Μίσχος (Τσεμπέλι).

ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ: Μαργαρίτιον, Παραμυθιά, Γιρομέριον, Καμίτσανη, Πλαίσιον, Σαγιάδα, Φανερωμένη, Φοινίκιον.

ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ: Ανω Πεδινά, Αρίστη, Βίκος, Βίτσα (Ανω και Κάτω), Βραδετόν, Δικόρυφον, Δίλοφον, Ελάτη (Μπούλτζι), Ελαφότοπος, Καλαρίται, Καλουτάς, Καπέσοβον, Κάτω Πεδινά, Κήποι, Κουκκούλιον, Λιγκιάδες, Μανασσής, Μικρόν Παπίγκον, Μονοδέντδριον, Νεγάδες, Νήσος Ιωαννίνων, Παπίγκον, Ραφταναίοι, Σιράκον, Σκαμνέλλιον, Τσεπέλοβον, Φραγκάδες, Αανάδιον, Μέτσοβον, Δόλον.

ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ: Άγιοι Δέκα, Άγιος Μάρκος, Άτιος Ματθαίος, Άγιος Προκόπιος, Άγιος Στέφανος, Άγραφαι, Ανω Γαρούνα, Αργυράδες, Αυλιώται, Βαρυπατάδες, Βιρός, Βλαχάτικα, Γαρδελάδες, Γαστούριον, Γιαννάδες, Γιμάριον, Δουκάδες, Εβροπούλοι, Καβαλλούριον, Καλάμι, Καλαφατιώνες, Καμάτα, Καστελλάνοι, Κάτω Γαρούνα, Κέντρωμα, Κοκκόκυλας, Κομιανάτα, Κουλούρα, Κουραμάδες, Κουσπάδες, Κρεμιθάς, Κυνοπιάσαι, Κυπριανάδες, Λάκωνες, Λιαπάδες, Λουκάτα, Μέγγουλας, Νύμφαι, Πέλεκας, Περουλάδες, Ποταμός, Πρινύλας, Σιναράδες, Σκρίπερον, Χλομός, Χωρεπίσκοποι, Βλαχοπουλάτικα, Κατσιμάτικα, Μαγαζιά.

ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ: Αγιά, Πάργα, Πρέβεζα (τμήμα πόλεως), Χρυσογιαλί (Βάλτος).

ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ: Ναύπακτος.

ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ: Βεσίνιον, Αλεποχώριον.

ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΪΑΣ: Ταξιάρχαι.

ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ: Ιθάκη (βαθύ), Ασος, Φισκάρδον.

ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ: Άγιος Νικήτας, Σύβοτα.

ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ: Βλόγγος, Δημητσάνα, Καρίταινα, Λαγκάδια, Ερμιόνη (Μανδράκια), Λεωνίδιον, Πλάτανος, Πράστος.

ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ: Αγερανός, Άγιος Νικόλαος, Ακοργιάλιον (Πιόντες, Αντρογιάλι), Αστέριον (τα Σολα), Αχίλειον, Βάτα, Γωνέα, Διμαρίστικα Δρυμός (Δουαλί), Καινούργια Χώρα, Καρυούπολις, Καυκί, Κορακιάτικα (Κορακιάνικα), Κορογονιάνικα, Λάγια (Λαάγεια), Λουκάδικα, Μαλλιαρή, Κυκιά, Μέσα Χώρα, (Μέσα Νύτη), Παλιρός, Παχιάνικα, Πολύχραβος, Ριγανόχωρα, Σκαλτσοτιάνικα, Σπίρα, Φλομοχώριον, (Φλομοχώρι), Χιμάρα (Χειμάρρα), Μονεμβασία, Κατσανιά, Άγιος Αθανάσιος, Άγιος Γεώργιος,

Αλικα, Βάθεια, Βαμβακά, Γκλέζη (Γκλέζου ή Γκλέζος), Δίπορον, Δρυ, Δούαλος, Ελαία (Ελιά), Καλόνιοι (Καλλόνιο), Καλόπυργος (Ανω Δρυ), Κάτω Γαρδενίτσα (Χώρα), Κάτω Μουλάριοι, Καφιόνα (Καφιώνα), Κεχριάνικα, Κοίτα (Κίττα ή Κίτα), Κοτράφιον, Κηπούλα, Κουνός, Κυπάρισσος, Λεοντάκης, Λιμένιο (Λιμάνι), Μάραθος, Μουτανίστικα, Μπρίκιον, (Βρίκι), Νικάνδρειον, Νομιά, Ομαλαί, Οχιά, Πάγκια, Παλαιοχώρα, Πολεμίτας (Πολεμίτα), Πύργος Δυρού, Σταύριον, Σωτήρας (Κουσκούνι), Τσικκάλια, Τσοπάκας, Φραγκουλιάς, Χάρια, Χαρούδα.

ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ: Θαλάμαι, (Κουτήραιρι), Λαγκάδα.

ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ: Αγία Μαρίνα (Λέρου), Αλίνδα (Λέρου), Αρκοι (Αρκων), Αστυπάλεια (Αστυπαλαίως), Βαθός, Κάλυμνος, Λάκκιον, Λιβάδιον (Αστυπαλαίως), Παρθένιον (Λέρου), Πάτμος (Πάτμου), Τέλενδος (Τελένδου), Ψέριμος (Ψερίμου), Λεύκος (Γύαλου Χαράφι), Μεσοχώριον, Ολυμπος, Τρίστομος, Φοινίκιον, Εμπορείος (Νισύρου, Μανδράκιον (Νισύρου), Νίκια (Νισύρου) Παλαιόν Πύλιον, Αλίμια (Αλιμίας), Αρνιθα, Ασκληπιείον, Βαγιές (Βάρη), Εμπορείος (Σύμης), Επάνω Καλαμών, Κατταβιά Κοσκινού, Κυστάριον, Λάκιον, Λιβάδια (Τήλου), Λίνδος, Μεγάλον Χωρίον, (Αγαθονησίου), Μεγίστη (Καστελλόριζου), Μεσάναγρος, Μικρόν Χωρίον (Τήλου, Πανορμίτης, Πεδίον, Πεύκοι, Προφήτης Ηλίας, Προφιλιά, Σιάνα, Σύμη (Σύμης), Χάλκη (Χάλκης), Χωρίον (Χάλκης, Ψίνθος.

ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ: Ανδρος, Μπάτσιον, Αμοργός, (Αμοργού), Ανάφη, Βοθών, Εμπορείον, Θήρα, Ιος (Ιου), Μεγαλοχώριον, Οία, Πύργος, Δρυοπίς, (Κύθνου), Κέα (Χώρα, Τζιά), Κύθνος, (Μεσαριά, Χώρα), (Κύθνου), Σέριφος (Χώρα Σερίφου), Απολλωνία (Σίφνου), Αρτέμων (Σίφνου), Κάστρον (Σίφνου), Κίμωλος (Κιμώλου), Μήλο" (Πλατιά), Σίκινος (Σικίνου), Φολέγανδρος (Φολεγάνδρου), Ανω Ποταμιά, Απείρανθος (Απύρανθος), Δαμαριώνας, Κώστος, Λεύκαι, Μαρμαρά, Μάρπησσα (Τσιπιδος), Νάουσα, Πάρος (Παροικιά, Χώρα), Πρόδρομος (Δραγουλάς), Ανω Σύρος, Ερμούπολις, Μύκονος (Μυκόνου), Ιστερνία (Υστερνία), Κάρδιανη, Κτικάδες, Κώμη, Μούνταδος, Ξινάρα, Πάνορμος (Πύργος), Περάστρα, Πλατιά (Πλατεία), Τριανταρος, Τριπόταμος, Χατζίραδος.

ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ: Βατούσσα, Μήθυμνα (Μόλυβος), Πέτρα, Συκαμινέα, Αγιάσος, Πολύχνητος.

ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ: Δαγκάδα, Πεζίον.

ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ: Αγιον Γάλα, Αγιος Γεώργιος Συκούσης, Ανάβατος, Βέσσα, Διεύχα, Κάμπια, Μεστά, Ολυμποι, Πατρικά, Πυργίον, Σιδηρούντα.

ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ: Πρινιάς, Κανούργιον Χωρίον, Κουτουλουφάριον, Χερσόνησος, (Μεγάλο Χωριό), Πισκοπιανόν, Μάταλα.

NOMOS ΛΑΣΙΘΙΟΥ: Αχλαδάκιον, Επάνω Ελούντα, Επάνω Σίσιον, Κριτσά, Πλάκα, Βάιον, Ετιά, (Νεθιά, Εθιά), Κάτω Ζάκρος, Μακρύγιαλος.

NOMOS ΡΕΘΥΜΝΗΣ: Κρασούνας, Μουρτζανά, Σταυρωμένος, Επισκοπή, Καστέλαος, Μαρουλάς, Μύλοι, Ρέθυμνον (τμήμα πόλεως).

NOMOS ΧΑΝΙΩΝ: Πάτημα, Φυλακή, Ομαλός, Αγία Ρούμελη, Κομιτάδες, Λουτρόν, Σκαλωτή, Χώρα Σφακίων.

Άρθρον 2.

Τα ελάχιστα όρια εμβαδού και διαστάσεων ως και οι λοιποί όροι και περιορισμοί δομήσεως των διά του άρθρου 1 του παρόντος χαρακτηριζομένων οικισμών ως παραδοσιακών, καθορίζονται ως κάτωθι :

1. α) Τα οικόπεδα του κεντρικού τμήματος του οικισμού θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα εφ' όσον `εχουν :

Ελάχιστον πρόσωπον : δώδεκα (12) μέτρα.

Ελάχιστον βάθος : δέκα οκτώ (18) μέτρων.

Ελάχιστον εμβαδόν: τριακόσια (300) τετρ. μέτρα.

Κατά παρέκκλιση από του προηγούμενου εδαφίου

(α) θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα οικόπεδα με τας διαστάσεις και το εμβαδόν τα οποία είχαν κατά την 2α Ιουλίου 1968 ημέραν δημοσιεύσεως του από 15 Ιουνίου 1968 Β.Δ/τος "περί καθορισμού των όρων και περιορισμών δημήσεως των οικοπέδων, των κειμένων εντός των νομίμων υφισταμένων προ του ετους 1923 οικισμών των στερουμένων, εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου" (ΦΕΚ 111 Δ`).

β) Ωσαύτως θεωρούνται κατά παρέκλιση άρτια οικοδομήσιμα τα οικόπεδα τα οποία μέχρι δημοσιεύσεως του παρόντος έχουν διαστάσεις:

Ελάχιστον πρόσωπον : οκτώ (8) μέτρα.

Ελάχιστον βάθος : δώδεκα (12) μέτρα.

Ελάχιστον εμβαδόν: Εκατόν πενήκοντα (150) τετρ. μέτρα.

2. α) Τα οικόπεδα του λοιπού τμήματος του οικισμού θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα εφ' όσον έχουν ελαχίστας διαστάσεις :

Ελάχιστον πρόσωπον: είκοσι πέντε (25) μέτρα.

Ελάχιστον βάθος : τεσσαράκοντα (40) μέτρα.

Ελάχιστον εμβαδόν : δύο χιλιάδας (2000) τετρ. μέτρα.

β) Κατά παρέκκλιση από του προηγούμενου εδαφίου α' θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα, τα οικόπεδα με τας διαστάσεις και το εμβαδόν τα οποία είχαν κατά την 2α Ιουλίου 1968 ημέραν δημοσίευσεως του ως άνω από 15.6.68 Β.Δ. (ΦΕΚ 111 Δ').

γ) Ώσαύτως θεωρούνται κατά παρέκκλιση άρτια και οικοδομήσιμα τα οικόπεδα τα οποία μέχρι δημοσίευσεως του παρόντος έχουν:

Ελάχιστον πρόσωπον : δώδεκα (12) μέτρα.

Ελάχιστον βάθος : δέκα οκτώ (18) μέτρα.

Ελάχιστον εμβαδόν : τριακόσια (300) τετρ. μέτρα.

3. Εάν δεν έχουν καθορισθή τα όρια του κεντρικού τμήματος του οικισμού, τα οικόπεδα θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα εφ' όσον έχουν τας υπό της προηγούμενης παράγραφου 2 του παρόντος εμβαδόν και διαστάσεις.

4. Εάν το οικόπεδον εμπίπτει εν μέρει εντός των αυτών ορίων του οικισμού και εν μέρει εκτός των αυτών ορίων, θεωρείται άρτιον και οικοδομήσιμον το εντός των ορίων τμήμα, εφ' όσον τούτο έχει τα ελάχιστα όρια εμβαδού και διαστάσεων τα ισχύοντα εις την περιοχήν του οικισμού εις την οποίαν κείται.

5. Ως σύστημα δομήσεως ορίζεται το των περύγων. Η Επιτροπή Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου δύναται να μεταβάλη την θέσιν της οικοδομής εντός του οικοπέδου, εάν τούτο κριθή απαραίτητο διά λόγους διατηρήσεως παλαιάς οικοδομής, συνθέσεως όγκων, εφαρμοσθέντος συστήματος δομήσεως και εν γένει προβολής ή διατηρήσεως του παραδοσιακού χαρακτήρος του περιβάλλοντος χώρον. Προς τούτο η Επιτροπή Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου δύναται να χορηγή προέγκρισιν επί υποβαλλομένων προσχεδίων.

6. Μέγιστον ποσοστόν καλύψεως των οικοπέδων ορίζεται, εις μεν το κεντρικόν τμήμα τον οικισμού εις ογδοήκοντα τοις εκατόν (80%) της επιφανείας αυτών, εις δε το υπόλοιπον τμήμα τον οικισμού εις πενήκοντα τοις εκατόν (50%) της επιφανείας αυτών.

7. Συντελεστής δομήσεως ορίζεται, διά μεν το κεντρικόν τμήμα του οικισμού εις ογδόντα εκατοστά (0,80) διά δε το υπόλοιπον τμήμα του οικισμού εις πενήντα εκατοστά (0,50).

8. α) Ο μέγιστος επιτρεπόμενος αριθμός ορόφων των οικοδομών ορίζεται εις δύο (2) ανεξαρτήτως πλάτους οδού.

Επιτρέπεται η κατασκευή τρίτου (3ου) ορόφου, άνευ υπερβάσεως του συντελεστού δομήσεως (Ε.Δ.), εις τινας όψεις του κτιρίου, μόνον εάν ούτος προκύπτει λόγω κλίσεως του εδάφους.

β) Το μέγιστον επιτρεπόμενον ύψος των οικοδομών ορίζεται εις επτά (7,00) μέτρα, μετρούμενον από το υψηλότερον σημείον της τομής του περιγράμματος της κατόψεως του κτιρίου με το φυσικόν ή το κατά το άρθρον 6 παρ. 2 του παρόντος διαμορφωμένον έδαφος.

Η οικοδομή δεν δύναται να υπερβαίνη λόγω κλίσεως του εδάφους, το ύψος των δέκα (10) μέτρων εις οιονδήποτε σημείον της.

Η Ε.Ε.Α.Ε. δύναται να επιφέρει μικράς εκτάσεως μεταβολάς κατά την κρίσιν της εις τα ως άνω ύψη, εφ' όσον τούτο απαιτείται διά την προσαρμογήν του κτιρίου εις τα πρότυπα του αμέσου περιβάλλοντός του, άνευ υπερβάσεως του αριθμού ορόφων.

γ) Υπεράνω του μεγίστου ύψους της οικοδομής επιτρέπεται μόνον η κατασκευή στέγης με τας απολύτως ελαχίστας κατά τα παραδοσιακά πρότυπα κλίσεις, καπνοδόχων και κτιστής δεξαμενής αποθηκεύσεως ύδατος, των απολύτως αναγκαίων ελαχίστων διαστάσεων. Η κλειστή δεξαμενή δέον να είναι εντός της στέγης ή σε περίπτωση δώματος, οργανικά συντιθεμένη με τον όγκο τον κτίσματος, μεγίστου ύψους ουχί μεγαλυτέρου του ενός (1) μέτρου.

9. Ως κεντρικό τμήμα του οικισμού, διά την εφαρμογήν των διατάξεων του παρόντος καθορίζεται το τμήμα ή τα τμήματα τα οποία από απόψεως πυκνότητας δομήσεως παρουσιάζουν εμφανώς μεγαλυτέραν συνοχήν ή συνοψίζουν τας κυριωτέρας δραστηριότητας του οικισμού, μη τιθεμένου περιορισμού, εφ' όσον συντρέχει περίπτωσης, ως προς την εκτασίαν του.

10. α) Επί οικισμού ή τμήματος οικισμού άνευ εγκεκριμένου σχεδίου, υπαγομένου εις την ρύθμισιν τον παρόντος διατάγματος, ως γραμμή δομήσεως ορίζεται το κοινόν όριον μεταξύ των οικοπέδων και των κοιχρήστων χώρων.

β) Εάν η υφισταμένη κατάσταση έχει δημιουργήσει κανόνα ως προς την θέσιν της γραμμής δομήσεως των κτιρίων (ύπαρξις προκηπίου), το νέο κτίριο τοποθετείται συμφώνως προς τον ούτως δημιουργηθέντα κανόνα.

γ) Εις περίπτωσιν συγχρόνου αντιμετώπισεως των αναφερομένων εις τα ανωτέρω εδάφια α' και β', περί της θέσεως της γραμμής δομήσεως αποφαίνεται η Επιτροπή Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

δ) Εις περίπτωσιν ανεγέρσεως οικοδομής, εις θέσιν κτιρίου υφισταμένο κατά την δημοσίευσιν του παρόντος, αποδεικνυομένου διά φωτογραφιών φερουσών βεβαίωσιν χρονολογίας υπό του Προέδρου της Κοινότητος ή της Αστυνομικής Αρχής, αυτή κατά κανόνα τοποθετείται, κατά το δυνατόν εις την θέσιν της παλαιάς, δυναμένη να τοποθετηθή εις όλλην θέσιν μόνον κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

ε) Εις περίπτωσιν ανεγέρσεως νέας οικοδομής εις θέσιν κατεδαφισθείσης, προ της δημοσιεύσεως του παρόντος, παλαιάς παραδοσιακού χαρακτήρος οικοδομής, αυτή κατά την κυρίαν όψιν αυτής τοποθετείται εις την θέσιν της παλαιάς αποδεικνυομένης ταύτης διά φωτογραφιών, θεωρουμένων ως εις το εδάφιον δ' αναφέρεται, και διά σχεδίων. Άλλως η τοποθέτησις της οικοδομής θα γίνεται κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

11. Εις περίπτωσιν παραλιακών οικισμών η οικοδομική γραμμή τοποθετείται εις απόστασιν δέκα πέντε (15) μέτρων τουλάχιστον από της κατά τας κειμένας διατάξεις καθοριζομένης γραμμής αιγιαλού, εφ' όσον δεν ορίζεται άλλως εξ ειδικής διατάξεως.

12. Η προηγουμένη παράγραφος δεν ισχύει διά τας κάτωθι περιπτώσεις :

α) επισκευήν, μετασκευήν, αποκατάστασιν ή προσθήκην καθ' ύψος επί νομίμως υφισταμένης οικοδομής, εφ' όσον ο συντελεστής δομήσεως δεν δύναται να εξαντληθή διαφορετικώς.

β) ανέγερσιν νέας οικοδομής, όταν μεταξύ του οικοπέδου και της θαλάσσης παρεμβάλλεται διαμορφωμένη ήδη οδός.

13. Εις περίπτωσιν παραλιακών οικισμών έχουν εφαρμογήν και αι διατάξεις της παρ. 10 του παρόντος άρθρου.

13. Απαγορεύεται η κατασκευή κτιρίων επί υποστηλωμάτων (PILOTIS).

\

Άρθρον 3.

1. Η ογκοπλαστική μορφή των κτιρίων πρέπει να προσεγγίζει τα παραδοσιακά πρότυπα ως προς την σύνθεσιν την κλίμακα και τας αναλογίας των όγκων.

Η Επιτροπή Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου δύναται, κατά την κρίσιν της, να επιβάλη τροποποιήσεις, αναφερομένας εις την διάσπασιν του όγκου του κτιρίου μέχρι και διαχωρισμού εις περισσότερα του ενός κτίρια, εάν τούτο επιβάλλεται από τας συνθήκας και τα χαρακτηριστικά πρότυπα του περιβάλλοντος.

2. Αι οικοδομαί δέον όπως καλύπτονται διά στέγης μορφής ομοίας των παραδοσιακών (τετρακλινούς, δικλινούς, μονοκλινούς), μετά των αντιστοιχών προεξοχών, ή επιπέδου δώματος μετ' αναλόγου μορφής και διαστάσεων στηθαίου ή συνδυασμού των δύο συστημάτων, κατά τα επικρατούντα παραδοσιακά πρότυπα του αμέσου περιβάλλοντος αυτών. Εις περίπτωσιν επιβολής στέγης, απαγορεύεται η συνέχισις των οικοδομικών εργασιών αίτινες ακολουθούν τας τοιαύτας του φέροντος οργανισμού και των τοίχων πληρώσεως του κτιρίου, προ της παρατώσεως των εργασιών κατασκευής της στέγης. Η στέγη είναι υποχρεωτική έστω και εάν άνωθεν του κατασκευαζομένου τμήματος οικοδομής επιτρέπεται ή προβλέπεται η κατασκευή επί πλέον ορόφου.

Εις περίπτωσιν κατασκευής δώματος, τυχόν αναμονές (οπλισμού) καλύπτονται υποχρεωτικώς.

3. Η τελική επεξεργασία των εξωτερικών όψεων των κτιρίων διαμορφώνεται κατά τα παραδοσιακά πρότυπα από απόψεως υλικού και τρόπου κατασκευής. Αι όψεις διατάσσονται κατά επίπεδα κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου χωρίς εν πάση περιπτώσει να αφίστανται των αναλογιών των εμφανιζομένων εις τα ως άνω πρότυπα.

4. Τα βοηθητικά κτίσματα δέον όπως κατασκευάζονται συμφώνως προς τα εις τας προηγουμένας παραγράφους, του παρόντος άρθρου αναφερόμενα διά τα κυρίως κτίρια δύνανται όμως να κατασκευασθούν, κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, και δι' ευτελεστέρων υλικών, αν τούτο συναντάται εις τον οικισμόν ως παραδοσιακόν στοιχείον.

5. Η κατασκευή ενός εκάστου των κατωτέρων στοιχείων των οικοδομών επιτρέπεται μόνον εάν απαντώνται κατά κανόνα και όχι κατ' εξαίρεσιν εις τας οικοδομάς του αμέσου περιβάλλοντος του κτιρίου.

α) Εξωστών ανοικτών ή κλειστών εν εσοχή ή εν εξοχή.

β) Προστεγασμάτων.

γ) Κλιμάκων ανοικτών.

δ) Στοών.

ε) Τοίχων αντιστηρίξεως.

στ) Κογχών.

ζ) Πέργκολας.

η) Αρχιτεκτονικών προεξοχών και λοιπών λειτουργικών ή διακοσμητικών στοιχείων.

6. Άπαντα τα κατά την προηγούμενη παράγραφον στοιχεία ως και τα κουφώματα και αι καμινάδες προσαρμόζονται ως προς την μορφήν, το Νυλικόν, τον τρόπον κατασκευής και τους χρωματισμούς, εις τα παραδοσιακά Ν πρότυπα του αμέσου περιβάλλοντος της οικοδομής.

7. Αι περιφράξεις των οικοπέδων, (τοίχοι, κάγκελλα, αυλόθυραι κ.λ.π.) κατασκευάζονται ως προς το υλικό την μορφήν και το ύψος κατά τα παραδοσιακά πρότυπα.

Η κατασκευή κτιστού περιφράγματος, ελαχίστου ύψους 1,80μ., διά την κάλυψιν χώρων εργασίας αποθηκών, συνεργείων αυτοκινήτων, βιοτεχνιών κ.λ.π.) από τους κοινοχρήστους χώρους του οικισμού δύναται να επιβάλλεται όταν καθ' οποιονδήποτε τρόπον εξωτερικεύονται αι ως άνω χρήσεις κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

8. Απαγορεύεται η τοποθέτησις πετασμάτων (τεντών) εις οιοσδήποτε χώρους, πλην των ισογείων χώρων παραμονής ατόμων των κέντρων αναψυχής, εστιατορίων κ.λπ. κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου από απόψεως μορφής, χρώματος, υλικού κ.λ.π.

9. Απαγορεύεται η ανάρτησις και η εγκατάστασις φωτεινών ή μη διαφημίσεων, κατ' εξαίρεσιν επιτρέπεται η εγκατάστασις διαφημίσεων κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου καθοριζομένης υπ' αυτής συγχρόνως της θέσεως, των διαστάσεων, της μορφής και του περιεχομένου των, ώστε να μη επηρεάζεται ο χαρακτήρας του αμέσου περιβάλλοντός των.

10. Επιτρέπεται η τοποθέτησις απλών ή εγχρώμων επιγραφών μεγίστου μήκους όχι μεγαλύτερου από το πλάτος του ή των ανοιγμάτων εις τα οποία αντιστοιχούν.

11. Επιβάλλεται η εγκατάσταση ανά μιας ομαδικής κεραίας τηλεοράσεως κατά οικοδομικών τετράγωνον, εις θέσιν μη εμφανή από των κοινοχρήστων χώρων του οικισμού.

Κατ' εξαίρεσιν επιτρέπεται η εγκατάσταση μεμονωμένης κεραίας τηλεοράσεως μόνον εις θέσιν η οποία δεν προβάλλεται εις κεντρικόν κοινόχρηστον χώρον του οικισμού ή δεν προσβάλη την μορφήν μεμονωμένων μνημείων ή αξιολόγου αισθητικώς συνόλου, μετά προηγουμένην έγκρισιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

12. Έκαστον έργον υποδομής (ΔΕΗ-ΟΤΕ κ.λ.π.) και εκάστη εργασία αφορώσα εις την διαμόρφωσιν τροποποιήσιν ή ανάπλασιν κοινοχρήστων χώρων, οδών, πλατειών, λιμένων, κρηπιδωμάτων κ.λ.π. δέον να διαμορφώνεται κατά τρόπον προσαρμοζόμενον εις τα ανάλογα παραδοσιακά πρότυπα και κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

Ειδικότερα η τοποθέτησις μετρητών ηλεκτρικού ρεύματος και παν έτερονστοιχείον παροχής δέον όπως τοποθετείται εις μη προβαλλομένην επιφάνειαν.

13. Οι Οργανισμοί Κοινής Ωφελείας δέον να αναλαμβάνουν ιδίαις δαπάναις την αναμόρφωσιν και βελτίωσιν των εγκαταστάσεων των εντός του οικισμού, ώστε να βλάπτεται η εικόνα του συνόλου.

`Αρθρον 4.

1. Εντός των ορίων των οικισμών των υπαγομένων εις τας διατάξεις του παρόντος επιτρέπεται η ανέγερσις κτιρίων διά κατοικίας, κοινής ωφελείας και κοινωνικού εξοπλισμού κτίρια.

2. Απαγορεύεται η εγκατάστασις βιοτεχνιών και Βιομηχανιών ή άλλων χρήσεων υψηλής οχλήσεως. Διά την εγκατάστασιν κάθε άλλης χρήσεως εκτός κατοικίας ως προς την θέσιν εντός του οικισμού επιβάλλεται και η προέγκρισις της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, διά την εις το στάδιον των προσχεδίων υποβαλλομένην μελέτην.

`Αρθρον 5.

1. Διά την επισκευήν και αποκατάστασιν παλαιών κτιρίων, αντιπροσωπευτικών της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής (τούτου αποδεικνυομένου διά φωτογραφιών, δεόντως θεωρημένων υπό του Προέδρου της Κοινότητος ή της Αστυνομικής Αρχής) κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, χορηγείται άδεια οικοδομής έστω και αν αι αιτούμεναι να εκτελεσθούν εργασίαι αντίκεινται εις τας διατάξεις του παρόντος διατάγματος τας αναφερομένας εις το μέγιστον ποσοστόν καλύψεως, μέγιστον ύψος, τον αριθμόν των ορόφων και τον συντελεστήν δομήσεως.

2. Ειδικώς προκειμένου περί ερειπωμένων κτισμάτων επιτρέπεται η αναστήλωσις των έστω και εάν αι απαιτούμεναι να εκτελεστούν εργασίαι αντίκεινται εις τας διατάξεις του παρόντος διατάγματος. Η αναστήλωσις θα επιτραπή κατόπιν τεκμηριωμένης ερεύνης, η οποία θα αποδεικνύη την νακριβή αρχική μορφή του κτίσματος.

Άρθρον 6.

1. Διά την κατεδάφισιν παλαιών κτισμάτων ή την αφαίρεσιν στοιχείων εξ αυτών λειτουργικών ή διακοσμητικών, καθώς και για την καθαίρεσιν στοιχείων εξοπλισμού ιδιωτικών και δημοσίων χώρων (μάνδρα, λιθόστρωτα, κρήναι, φρέατα κ.λ.π.) απαιτείται άδεια. Η σχετική άδεια κατεδαφίσεως ή καθαιρέσεως παρέχεται μόνον κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου και υπό την απαραίτητον προϋπόθεσιν ότι το προς κατεδάφισιν ή καθαίρεσιν στοιχείον, δεν αποτελεί αξιόλογον ή χαρακτηριστικόν (πρότυπον) δείγμα διά τον οικισμόν.

2. Διά την διαμόρφωσιν ακαλύπτων χώρων των οικοπέδων επιτρέπονται μόνον αι απολύτως αναγκαίαι εκσκαφαί. Εις περίπτωσιν κεκλιμένου εδάφους, επιτρέπεται η διαμόρφωσις του οικοπέδου δι' αναλημματικών τοίχων ή πρανών μεγίστου ύψους ενός και ημίσεος (1,50) μέτρου.

3. Παρέκκλισις του ανωτέρω μεγίστου ύψους επιτρέπεται, κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, και μόνον εις περίπτωσιν όπου τούτο επιβάλλεται απολύτως διά λόγους τεχνικούς ή και αισθητικούς και υπό τον όρον ότι η κατασκευή αύτη δύναται να ενταχθεί αισθητικώς εις το περιβάλλον του οικισμού.

4. Εις περίπτωσιν κατασκευής τοίχων αντιστηρίξεως, ούτοι θα πρέπει να διαμορφούνται, από απόψεως υλικού και τρόπου κατασκευής συμφώνως προς τα παραδοσιακά πρότυπα.

5. Δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 102 του Γ.Ο.Κ. διά τους οικισμούς του άρθρου 1 του παρόντος.

Άρθρον 7.

1. Διά την χορήγησιν οιασδήποτε αδείας οικοδομής (ανεγέρσεως νέου κτιρίου, προσθήκης, επισκευής κ.λ.π.) απαιτείται πέραν των απαιτούμενων υπό των κειμένων σχετικών διατάξεων στοιχείων, και η υποβολή τουλάχιστον δύο φωτογραφιών εις τας οποίας να απεικονίζεται το οικόπεδον μετά του τυχόν υπάρχοντος κτίσματος και του αμέσου περιβάλλοντος αυτού.

2. Προ της εκδόσεως αδείας ανεγέρσεως νέας οικοδομής, επισκευής, αποκαταστάσεως, προσθήκης ή κατασκευής έργων ή εργασιών καθαιρέσεως απαιτείται η έγκρισις της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

3. Άδειαι εκδοθείσαι μέχρι της δημοσιεύσεως του παρόντος και εφαρμοσθείσαι εις ότι αφορά την αποπεράτωσιν των εξωτερικών όψεων του κτιρίου δέον όπως αναθεωρηθούν υποκείμεναι εις την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, ως προς τας διατάξεις αι οποίαι αφορούν εις την μορφήν του κτιρίου, ισχύουσαι ως έχουν ως προς τον συντελεστήν δομήσεως.

4. Η προβλεπομένη υπό της υπ' αριθ. Ε. 37608/5.11.76 αποφάσεως του Υφυπουργού Δημοσίων Έργων "περί αντικαταστάσεως της υπ' αριθμ. Ε. 18241/12.5.1976 αποφάσεως "περί τρόπου εκδόσεως οικοδομικών αδειών" (ΦΕΚ 361 Δ) τελική θεώρησις της αδείας, απαραίτητος διά την σύνδεσιν του κτιρίου μετά των δικτύων υδρεύσεως και αποχετεύσεως παρέχεται, διά τους οικισμούς τους περιλαμβανομένους εις το εν άρθρω 1 του παρόντος πίνακος, μετά την υποβολήν δύο τουλάχιστον φωτογραφιών του κτιρίου και της βεβαιώσεως της αρμοδίας πολεοδομικής υπηρεσίας περί της πιστής εφαρμογής των εγκεκριμένων υπό της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου σχεδίων της μελέτης.

Άρθρον 8.

1. Αι διατάξεις των ανωτέρω άρθρων εφαρμόζονται δι' άπαντας τους οικισμούς τους χαρακτηρισθέντας ως παραδοσιακούς με το άρθρον 1 του παρόντος.

2. Ειδικαί διατάξεις χαρακτηρισμού οικισμού ως παραδοσιακού και επιβολής ειδικών όρων και περιορισμών δομήσεως προς προστασίαν του παραδοσιακού χαρακτήρος αυτού, κατισχύουν των διατάξεων του παρόντοςμ διατάγματος των ρυθμιζόντων το αυτό θέμα.

Εις τον αυτόν επί των Δημοσίων Εργων Υφυπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος Διατάγματος.

Εν Αθήναις τη 19 Οκτωβρίου 1978

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

΄μαντος, Κ., « **Η αναγνώρισις υπό των Μωαμεθανών θρησκευτικών και πολιτικών δικαιωμάτων των χριστιανών και ο ορισμός του Σινάν Πασά**», *Ηπειρωτικά Χρονικά*, τόμ. Ε , 1930, σ. 197-210.

Αραβαντινός, Π., **Χρονογραφία της Ηπείρου των τε ομόρων Ελληνικών και Ιλλυρικών χωρών διατρέχουσα κατά σειράν τα εν αυταίς συμβάντα από του σωτηρίου έτους μέχρι του 1854**, τόμ. ΑΪ , Εν Αθήναις εκ του τυπογραφείου Σ.Κ. Βλαστού, 1856.

Βρανούσης, Λ., **Ιστορικά και τοπογραφικά του μεσαιωνικού κάστρου των Ιωαννίνων**, εκδ. Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών, 1968.

Βρέλλης, Π., *Μουσείο κέρινων ομοιωμάτων Π. Βρέλλη*, εκδ. Μουσείου Π. Βρέλλη, Γιάννινα 1981.

Γκατσόπουλος, Σ. «**Τα κουδαρίτικα**», *Ηπειρωτική Εστία*, τευχ. 317-318, 1978, σ. 832-842.

Γραμμενιάτης, Α., *Κυκεών, χειρόγραφο βιβλίο*, 1845, ιδιωτική συλλογή.

Γκράτσιου, Ο., «**Η προστασία των οικιστικών συνόλων και η ελληνική πρακτική**» **Η περίπτωση των Ιωαννίνων**», *Ηπειρωτικά χρονικά*, τόμ. 26, Ιωάννινα 1984, σ. 163-181.

Δάκαρης, Σ., «**Ιωάννινα, η νεότερη Εύροια**», *Ηπειρωτική Εστία*, τευχ. 6, 1952, σ. 537-554.

Ζάχος, Α., «**Αρχιτεκτονικά σημειώματα**», *Ηπειρωτικά Χρονικά*, τόμ. ΓΪ, 1928, σ. 295-306.

Λαμπρίδης, Ι., **Ηπειρωτικά Μελετήματα** (1839-1891), εκδ. Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών, 1971.

Μέκιος, Κ., **Ιστορία της Ηπείρου**, τύποις Κ. Ευαγγελίδου, Εν Καίρω 1909.

Μέρτζιος, Κ., «**Η επανάστασις Διονυσίου του Φιλοσόφου**», *Ηπειρωτικά Χρονικά*, τόμ. ΙΓΪ, 1938, σ. 81-90.

Μιχαηλίδης, Π., **Η αρχιτεκτονική ως τέχνη**, Αθήνα 1965.

Φροντιστηριακά Εργασία, : **Το ελληνικό λαϊκό σπίτι**, εκδ. ΕΜΠ., Αθήνα 1981, σ. 194-228 (όπου άρθρο του Π. Λουκάκη: «Το γιαννιώτικο σπίτι»).

Nicol, D., **Το Δεσποτάτον της Ηπείρου**, Ιωάννινα 1974 (ανάτυπο από την Ηπειρωτική Εστία).

Σαλαμάγκας, Δ., **Απαντα**, εκδ. Παπαζήση, τόμ. 1: Λαογραφικά. τόμ. 2: Ιστορικά, Ιστοριοδικικά. τόμ. 4: Λογοτεχνικά. τόμ 5: Ποικίλα, Αθήνα (1983).

Σούλης, Χρ., **«Τα κουδαρίτικα των Χουλιανοχωρίων της Ηπείρου»**, Ηπειρωτικά Χρονικά, τόμ. ΕΒ, 1930, σ. 161-168.

Φιλιππίδης, Δ., **Νεοελληνική Αρχιτεκτονική**, εκδ. «Μέλισσα», Αθήνα 1984.

Φωτόπουλος, Κ., **«Οι πετροπόλεμοι στον καιρό της Τουρκοκρατίας στα Γιάννινα»** Ηπειρωτική Εστία, τευχ. 239-240, 1972, σ. 190-195.

«Πανάρατος», Ηπειρωτική Εστία, τευχ. 297-298, 1977, σ. 58-76.

«Τα ισνάφια», Ηπειρωτικό Ημερολόγιο, εκδ. Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών, τόμ. ΑΒ, Ιωάννινα 1979 (και ανάτυπο).

Χαρίσης, Β., **«Γιάννενα- Ιχνογραφία του πρώτου βυζαντινού σχεδίου πόλης»**, Ηπειρωτικό Ημερολόγιο, εκδ. Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών, Ιωάννινα 1984, σ. 273-304.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο</i>	
1.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	5
1.2 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	5
1.3 ΚΛΙΜΑ	5
1.4 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	6
1.4.1 ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	7
1.4.2 ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	8
1.4.3 ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ	8
1.4.4 ΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΣΤΟ ΑΠΟΓΕΙΟ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ	9
1.4.5 ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ	10
1.4.6 Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ	10
1.4.7 Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	12
1.5 ΛΙΜΝΗ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑ	14
1.6 ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ	20
2.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ	22
2.2.1 ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	24
2.2.1.1 ΤΑ ΛΑΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ	26
2.2.1.2 ΤΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΟΣΠΙΤΑ	28
2.2.1.3 ΤΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ	29
2.2.2 ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ	31
2.2.2.1 Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΗΝΩΝ	33
2.2.2.2 Η ΜΟΝΗ ΕΛΕΟΥΣΗΣ	34
2.2.2.3 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	34
2.2.2.4 Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	35
2.2.2.5 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΟΥ	35
2.2.2.6 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ	36
2.2.3 ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	37
2.2.4 ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	37
2.3 ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ	43
3.1.1 Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΗΝΩΝ	44
3.1.2 Η ΜΟΝΗ ΕΛΕΟΥΣΗΣ	45
3.1.3 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ	46
3.1.4 Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	48
3.1.5 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΟΥ	49
3.1.6 Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΟΣ	49
3.1.7 Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ	51
3.2 ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	53
3.2.1 ΚΑΤΟΨΕΙΣ ΑΡΧΟΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΑΙΚΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ & ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ	54
3.2.2 ΥΛΙΚΑ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ	59
3.2.3 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ	60
3.2.3.1 ΠΑΡΑΘΥΡΑ	60
3.2.3.2 ΤΖΑΚΙΑ	61
3.2.3.3 ΠΟΡΤΕΣ	62
3.2.3.4 ΠΗΓΑΔΙΑ	63
3.2.3.5 ΓΩΝΙΕΣ	64
3.2.3.6 ΜΠΑΛΚΟΝΙΑ	65
3.2.3.7 ΑΥΛΟΠΟΡΤΕΣ	66
3.2.3.8 ΧΑΓΙΑΤΙ	68
3.2.3.9 ΣΤΕΓΕΣ	69
3.2.3.10 ΔΑΠΕΔΑ	70

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	71
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	73
ΠΑΡΑΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ	87
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	91

